

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Икьоу шагъэцакIэу аублэшт

ВПП-у «Единая Россия» зыфиорэм изичэзыу проект Урысыем иреспубликэ, икрай ыкIи ихэку гупчэ 32-рэ мы илъэсым кыыхиубытэшт. Планым кызырэдильтэрэмкIэ, автомобиль гьогухэм ягъэцкIэжьиэрэ язэтегъэпсыхьан-рэ федеральнэ мылькыу сомэ миллиард 16 пэуагъэхьащт.

Гухэлъ гъэнэфагъэ зиIэ федеральнэ программэу «Урысыем игьогухэр» зы-цIэм кIэщакIо фэхьугъэр ВПП-у «Единая

Россия» зыфиорэр ары. Мы програм-мэм кызырэдильтэу, кьалэу Мыекъуа-пэ сомэ миллиони 150-рэ кыIукиэшт.

Адыгэ Республикэм и Президентэу, ВПП-у «Единая Россия» зыфиорэм и Апшэрэ совет хэтэу ТхьакIушынэ Ас-лэан кIэщакIо зэрэфэхьугъэм тетэу ре-гион бюджетым кыIкIэу сомэ миллиони 139-рэ кьалэу Мыекъуапэ кыIкIэхьэ-гъах. Федеральнэ программэм кышы-дэлытэгъэ мылькымрэ регион бюдже-тым имылькурэ зызэхэхьожьхэIэ, му-ниципалитетым игьогухэмкIэ Iофыгъохэр зэшIохыгъэ хьуштых.

Республикэм ипашэ зэрэхигъэунэфы-кыгъэмкIэ, ВПП-у «Единая Россия» зы-фиорэм кызыдыригъэштэгъэ проектым ишIуагъэкIэ тиереспубликэ икьэлэ шъха-Iэ изытет нахьышIу хьушт.

— Мы илъэсым гьогухэр гъэцкIэ-жьигъэнхэм ыкIи зэтегъэпсыхьажьы-гъэнхэм пае федеральнэ мылькыу, реги-

он бюджетым имылькыу кытIукиэштыр бэ мэхьу. А мылькур зэрэщытэу илъэсыр имыкIыгъэ кызыфедгъэфедэн фае, — джаш фэдэ пшъэрыл республикэм ипашэ гъэцкIэкIо, муниципальнэ хабзэм иор-ганхэм япашэхэм афигъэуцугъ.

Гьогухэр, лъэсгьогухэр, социальнэ ин-фраструктурэм иобъектхэм яекIоллалэ-хэр капиталнэу агъэцкIэжьиныхуэу пла-ным кыделъытэ. Мылькыу кьатIупшы-гъахэмкIэ зэнэкьокьухэр шылагъэх, под-рядчикхэр агъэнэфэгъахэх ыкIи псэолъэ-шын-монтаж IофшIэнхэр рагъэжъгъа-хэх. Кьалэу Мыекъуапэ имикрорайон гъэ-нэфагъэхэм ягьогухэм яIофыгъохэр зызэ-шIуахыхэIэ, гьогухэм нахь щачынэ-гъончэ хьушт.

Адыгэ Республикэм и Президент
ипресс-кьулыкьу

Сомэ
МИНИ
100

аригъэхьыгъ

МашIом кыхэхэIэу
Урысыем игупчэ
регионхэм
тхьамыкIагъоу
кьащыхьугъэхэм
зэрар зрихыгъэхэм
IэныIэгъу ягъэгъо-
тыгъэным пае Об-
щественнэ пала-
тэм кызыIуихыгъэ
счетом Адыгэ
Республикэм
и Президентэу
ТхьакIушынэ Ас-
лэан имылькыу шы-
щэу сомэ мини 100
ригъэхьагъ.

Адыгэ Республикэм
и Президент
ипресс-кьулыкьу

ЩыкIагъэхэр дагъэзыжьиныхуэ кьафигъэпытагъ

ГьогузекIоныр щынэгъончэнымкIэ зэхашэгъэ рес-публикэ комиссием зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ иIагъэр Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат зерищагъ.

Апэрэ Iофыгъоу кьэзэрэуагъоу игъэхэр зытегушылагъэхэр респу-бликэм игьогухэм атэхьухьэрэ хьу-гъэ-шлагъэхэм япчъагъэ нахь ма-кIэ шыгъэным, гьогунапцэхэм аIут шэпIэ чIыпIэхэм, бэдээршы-пIэхэм яIофшIэн шапхъэхэм ади-штэу зэхэцэгъэным апае зэшIо-хыгъэнхэ фаехэр арых. Мыхэм афэгъэхьыгъэу кьэгущыIагъ гьогу-патруль кьулыкьум и ГъэорышIа-пIэу Адыгеим щыIэм ипашэ игуа-дзэу Олег Лымарь. Ащ кьэзэрэхи-гъэщыгъэмкIэ, илъэсэу тызыхэтым имэзибл Урысыем игьогухэм хьу-гъэ-шлагъэ мини 102-рэ кьатеху-хьагъэу агъэунэфыгъ. Ахэм нэб-гырэ мин 12-м ехъу ахэкIодагъ, нэбгырэ мини 130-мэ шъобж-хэр атешагъэхэ хьугъэ. Адыгеим игьогухэм мы уахътэм кыкIоцI аварие 287-рэ кьащыхьугъэу ГИБДД-м иIофышIэхэм агъэунэ-фыгъ, ахэм нэбгырэ 62-рэ ахэкIо-дагъ. БлэкIыгъэ илъэсхэм ягъэ-пшагъэмэ, хьугъэ-шлагъэхэм ыкIи

цIыфхэр зыхэкIодэгъэ авариехэм япчъагъэ республикэм тIэкIу нахь макIэ шыхьугъ. Ау федеральнэ гьогухэм кьащыхьугъэ авариехэм ахэхьагъ. ГушыIэм пае, автомо-биль гьогу «Инэм-Бжъэдыгъу-хьабл» зыфиорэм мэзиблым кы-кIоцI хьугъэ-шлагъэ 23-рэ ша-гъэунэфыгъ. О. Лымарь кьэзэри-IуагъэмкIэ, автомобиль гьогухэм язытет уигъэрэзэпэнэу зэрэщы-мытым, гьогурыкIоным ишапхъэ-хэр водителъхэми, лъэсрыкIохэми зэраукъорэм, гьогухэм атет тамы-гъэхэр зэримыкьухэрэм тхьамы-кIэгъуабэ кьаIкIэлэкIо. Джаш фэ-дэу гьогубгъухэм аIут бэдээр-шыпIэхэр ыкIи шэпIэ чIыпIэхэр агъэнэфэгъэ шапхъэхэм бэрэ ади-мыштэхэу кьэзэрэхэIырэм кIэху горэ фэшIыгъэн фаеу ащ ылы-тагъ. Илъэсэу тызыхэтым мыщ фэдэ чIыпIэ 420-рэ ауплъэкIугъ, административнэ правэуконы-гъэхэм алъэныкьокIэ протокол 22-рэ зэхагъэуцугагъ.

Тэхьутэмыкьое районым ша-гъэпсыгъэ сатыушI гупчэу «ИКЕЯ» зыфиорэм дэжэ зэхэIырэ гьогуоу шапхьыштым ылъэныкьокIэ непэ Iофхэм язытет зыфэдэм ыкIи Адыгэкалэ щыпхырыкIырэ фе-деральнэ гьогубгъум Iут бэдээр-шыпIэ, шэпIэ чIыпIэ цIыкIухэр шапхъэхэм адиштэу зэтегъэпсы-хьэгъэнхэ зэрэфаем Къумпыл Муратэ ягугъу кышыгъ. ЦIыф-хэм кьагъэкIыгъэ хэтэрыкIхэр, пхъэшъхъэ-мышъхьэхэр, нэмыкI продукциер ашэн амал яIэн фае. Ау ащ пае аужырэ шапхъэхэм ади-штэрэ бэдээршыпIэхэр зэтегъэ-псыхьэгъэнхэ, автомобильхэр зы-дэбгъэуцунхэ плъэкIышт чIыпIэ-хэр шыгъэнхэ зэрэфаер респу-бликэм и Правительствэ ипашэ кыIуагъ. Республикэм игьогух-эм кьатехьухьэрэ хьугъэ-шлагъэ пэпчэ анаIэ тырагъэтынэу, ащ лъапсэу фэхьугъэр зэхафынэу гьо-гу-патруль кьулыкьум иIофышIэ-хэмрэ муниципальнэ образова-

ниехэм япашэхэмрэ кьафигъэпы-тагъ.

ИлъэсыкIэ еджэгъур кьэсынIэ тхьамэфитIу нахьыбэ кьэзэрэмы-нагъэр Къумпыл Муратэ кьыди-лыгътэзэ, кIэлэеджакIохэр зезышэ-рэ автобусхэм ятехническэ зытет зэгъэшIэгъэныр ыкIи гурыт гъэсэ-ныгъэм иучреждениехэм анэсын-хэм пае кIэлэцIыкIухэм зэпачырэ лъэсрыкIо гьогухэр шапхъэхэм адештэмэ гъэунэфыгъэнхэр пшъэ-рыл шъхьалэу джырэ лъэхьан кьэуцухэрэм ащыщхэу кыыхигъэ-шыгъ. Мы лъэныкьомкIэ гумэ-кIыгъохэр, шыкIагъэхэр зэрэщы-Iэхэр Премьер-министрэм кы-Iуагъ ыкIи шышъхьэIум и 25-м ехьулэу а зэкIэри муниципальнэ образованиехэм япашэхэм, нэмыкI кьулыкьоу ахэм афэгъэзагъэхэм дагъэзыжьиныхуэу кьафигъэпытагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр нэ-мыкI Iофыгъохэми атегушылагъэх, унэшэо гъэнэфагъэхэри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ТИУНЭХЭР СЫДЭУЦТЭУ АГЪЭЦКІЭЖЬХЭРА?

Унэ-коммунальнэ хьыз-мэтым щыкІорэ зэхъокІыныгъэхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэнымкІэ федеральнэ Фондым имылькыкІэ ильэсиц хьугъу Мыекьуапэ гъэцкІэжыын ІофшІэнхэр щызэхашх. Тигъэзет кызырэхуитыгъагъу, фэтэрыбэу зэхэт унэхэм гъэцкІэжыын дэгъухэр яшЫлІэгъэнхэмкІэ федеральнэ программэу 2008 — 2011-рз ильэсхэм ателъытагъэм диштэу Мыекьуапэ ипсэупІэхэм ащыщхэм а ІофшІэнхэр мы мафэхэм ащызэшІуахых.

ИШІУАГЪЭ НЭРЫЛЪЭГЪУМИ, ЩЫКІЭГЪАБЭ ФЭХЪУ

Мыекьопэ кьэлэ административ ЖКХ-мкІэ игъэІорышІапІэ иІофышІэ шъхьаІэу Александр Басараба кызырІуагъэмкІэ, ыпшгъэІэ зигугъу кьэтшыІыгъэ Фондым иунашгъокІэ фэтэрыбэу зэхэт унэхэм гъэцкІэжыынхэр яшЫлІэгъэнхэм пае 2010-рз ильэсым телъытэгъэ ахыщэу Адыгеим кыфатІупшыгъэм щыщэу сомэ миллион 261,8-рз хьурэр муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Кьалэу Мыекьуапэ» кыратыгъ. А мылькыкым фэтэрыбэу зэхэт унэ 65-рз мы мафэхэм рагъэцкІэжы. Ащ ифитыныгъэ зэнэкьокъу шыкІэм тетэу кыдахыгъ ыкІи зэкІэмкІи псэолъэшІ фирмэ 19 фэдизмэ кьалэм Іоф шапІэ.

Мы программэр цыфхэмкІэ ІэпыІэгъушІоу зэрэщытыр хэткІи нафэ. Ащ ишІуагъэІэ аужырэ ильэсхэм унэгъуабэ зычІэс унэ зэтетхэр кІаракІэ кызырэхъугъэхэр нэрылъэгъу. ГушыІэм пае, агъэцкІэжыгъэ унэ зэтетхэу тызыкІеупчІагъэхэм ащыщхэм ильэс 71-рз зыныбжхэр ахэтых. А уахьтэм кыкІоцІ ахэм зэ нэмыІэми капиталнэ гъэцкІэжыынхэр арашЫлагъэхэп. Арышъ, бысымхэм ащыщхэм ягушІогъошху, ежъхэм ащ фэдэ амал зэрямыІэр кыдалыгътэзэ, гъэцкІэжыын ІофшІэнхэм афэгъэзагъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» араІоу зэхэхы. Арэуцтэу щытми, мыщ дэжыым зэкІэри дэгъоу пфэІоштэп, узымыгъэрэзэн лъэныкьохэри шыІэх, псэолъэшІ фирмэхэм ащыщхэм ягуетыныгъэ ІофшІэным зэрэрамыхьылэрэм епхыгъуу цыфхэр гумэкІыгъохэм ахадзэхэу бэрэ кыыхэкІы. Джащыгъум псэолъэшІхэмрэ бысымхэмрэ азыфагу зегуримыІоныгъэхэр кьетаджэх, судым езэрэтхэуи кыыхэкІы. Адэ гъэцкІэжыынхэр зэрашЫлэр шыкІэм ымыгъэрэзэрэ цыфхэр кьахэкІыхэм, ахэм ягумэкІыгъохэр дагъэзыжыынхэмкІэ сыд фэдэ амала ыкІи хэкІыпІа кьагъотыхэрэр?

Мы учІэр фэдгъэзагъ ЖКХ-мкІэ гъэІорышІапІэм иІофышІэ шъхьаІэу Александр Басара-

Фэтэрыбэу зэхэт унэхэр гъэцкІэжыгъэнхэм пае 2010-рз ильэсым телъытэгъэ ахыщэу Адыгеим кыфатІупшыгъэм щыщэу сомэ миллион 261,8-рз хьурэр муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Кьалэу Мыекьуапэ» кыратыгъ. А мылькыкым ишІуагъэІэ фэтэрыбэу зэхэт унэ 65-рз мы мафэхэм агъэцкІэжыых, зэкІэмкІи ахэм псэолъэшІ фирмэ 19 фэдизмэ Іоф ащашІэ.

ба. Ащ кызырэтиІуагъэмкІэ, яунэхэр зэрагъэцкІэжыгъэхэм ымыгъэразэхэу, щыкІагъэу, мыухыгъэ ІофшІэнэу кьагъэнагъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэмкІэ цыфхэм ядэо тхылъхэр ягъэІорышІапІэ кьагъэхьых ыкІи псэолъэшІ фирмэхэм япашхэр ахэм ашагъэгъуазэхэзэ, а гумэкІыгъор игъом зэрэдагъэзыжыщытым пылтых. Дэо тхылъ пэпчэ джэуап ратыжы, ащ фэдэ тхылъэу кьафагъэхьыгъэхэм япчъагъэ мы мафэхэм 20-м кьехъугъ. Джащ фэдэу, псэолъэшІ фирмэр судым ратынэу хьугъэ, ащ кІэух гъэнафагъэ шышхьэлум и 12-м фашЫнэу щытыгъ, ау бгъуитІум яз судым кызыремыкІолІагъэм кыыхэкІэу ар зэкІахьагъ.

Александр кызырэтиІуагъэмкІэ, мы уахьтэм ехьулІэу Мыекьуапэ иурамхэу Кубанскэм, Калининым ыкІи Пушкиным ацІэхэр зыыхьхэрэм атет унэхэу фэтэрыбэу зэхэтхэр капиталнэу агъэцкІэжыхы, атыгъэх. ГъэцкІэжыынхэр зэрашЫгъэхэм бысымхэр егъэразэхэмэ е гумэкІыгъо горэхэр яІэхэмэ зэдгъашІэ тшІоигъоу зигугъу кьэтшыІыгъэ зэхэт унэхэм ащыщхэм джырэблагъэ ташыІагъ. Урамэу Кубанскэм тет унэу зиномер 19-м тызыдахьэм, мы унэм пэцэныгъэ дизезыхьэр Людмила Кулешовари псэ-

олъэшІхэм япашхэм ахэтэу тыІукагъ. Гухэлъэу тІэхэм бзыльфыгъэр защытэгъэгъуазэм кытыІуагъ мы унэм джыри гъэцкІэжыын ІофшІэнхэр зэрэшамыухыгъэхэр. Административ кышытаІогъэ кьэбарыр ащ шигъэзыагъ. Сыда пІомэ мы гъэцкІэжыын ІофшІэнхэм афэгъэзэгъэ комисси-ем джыри кІэух гъэнафагъэхэр ышЫлгъэхэп. Людмилэ кызырІуагъэмкІэ, тІоу зэтет унэр 1939-рз ильэсым ашЫлгъагъ. Ащ кышыгъэжыагъэу зэ нэмыІэми мыщ капиталнэ гъэцкІэжыынхэр рашЫлагъэхэп.

— ГъэцкІэжыын ІофшІэнхэм афэгъэзагъэр Даур Сэфэрбый зипэщэ ГУП-у «Коммунально-энергетические ресурсы» зыфІлорэр ары, — кьелуатэ Людмилэ. — ГъэцкІэжыынхэр зэрашЫгъэхэм тегъэразэ. ЗэкІэмкІи мы ІофшІэнхэм сомэ миллионрэ мин 800-рз атырагъэІоладагъ. Унашхьэр зэрэфагъэцкІэжыгъэм лъэшэу тигъэгъушІуагъ. Джащ фэдэу, изытеткІэ дэуу щытыгъэ канализацимэр псы чьыІэр зэрыкІорэ трубэхэмрэ тфызэтырагъэпсыхьажыгъэх. Тызымыгъэрэзэгъэ зактор электричествэр зэрыкІорэ проводыр кьэлагъоу унэ дэпкыым кызырэрагъэІокІыгъэр ары. Ащ унэм ителІэ лъэшэу кьегъэлае.

Джащ фэдэу, урамэу Пушкиным ышІэ зыыхьхэр тет унэу зиномер 169-м ибысым горэм кызырэтиІуагъэмкІэ, бэмышІэу комиссиэ кьафакІуи, ІофшІэнхэр зэрэІокхэрэм защыгъэзагъ ыкІи шыкІагъэу алъэгъугъэхэр псэолъэшІхэм араІозэ дарагъэгъэзыжыгъэх. Арэу щытми, мы унэм ибысымхэм ащыщхэр гумэкІ хэфагъэх, унашхьэр зэблахэу зэхьум, ятІонэрэ этажым тет унэм икІашъо кыырагъэфэхыгъ. Мы гумэкІыгъомкІэ унэм ибысымхэр АР-м технадзорымкІэ игъэІорышІапІэ зыфагъэзагъ ыкІи ар зэрэдагъэзыжыщытымкІэ кьагъэгъугъагъэх. Ау мэфэ пчъагъэ хьугъэу зыпарэмэ зыкыгъэсысыгъэп. Арышъ, ар амыгъэцкІэжыгъэу унэр атыщтэп. МыщкІи административ иІофышІэхэм кытаІуагъэр кьэгъэшЫпкьэжыгъэп.

(**ИкІэух яцэнэрэ нэкІубгъом ит**).

ДАЧЪЭ Хьазрэталый Мыхьамодэ ыкьор

Урысые Флотым иветеран советэу Адыгеим щыІэм шышхьэлум и 13-м чІэнэгъэ ин ышЫгъ. Дзэ-хы Флотым иофцерэу Дачъэ Хьазрэталый идунай ыхъожьыгъ.

Хь.М. Дачъэр 1941-рз ильэсым чъэпыогъум и 29-м Шэуджэн районым шыш кьуаджэу Джыракъые кышыхьугъ. Ятэ 1943-рз ильэсым Хэгъэгу зэошхом хэкІоладагъ.

1961-рз ильэсым Хьазрэталый Джыракъые гурыт еджапІэр кыуухыгъ. А ильэс дэдэм комсомолым ипутевккІэ кьалэу Севастополь дэт апшъэрэ дзэ-хы инженер училищым чІэхъэ, еджэныр кызыеух нэуж, 1967-рз ильэсым, офицер ныбжыкІэр инженер-механик сэнэхьатыр иІэу Краснознаменнэ Темыр хы флотым кьулыкьу щихьынэу агъэкІуагъ. Дизель хычІэгъ кьухъэу апэ зэрыфэгъагъэм ильэситІо исыгъ. ЕтІанэ Темыр хы флотым иполитуправление ыпкь кыкІэу Дачъэр агъэкІуагъ ВМФ-м иапшъэрэ курсхэу политическэ ІофышІэхэр зыщагъэхьаырхэу Ленинград дэтым. ИлъэситІуыкІэ ар кыуухи кыызегъэзэжыым, атомнэ хычІэгъ кьухьэм ипашэ политическэ ІофшІэнымкІэ игуадзэу агъэнэфагъ, я II-рз ранг зилэ капитанышІэри кыратыгъ. 1998-рз ильэсым а I-рз ранг зилэ капитан хьугъэ.

Флотилием ипэшэшхо зэп, тІоп Дачъэм дэгъоу кьулыкьу зэрихьырэр зэрэхигъэунэфыкІыгъэр, ар кьэзыушыхьатырэ медальхэу, щытхьу тхылъэу иІэри макІэп. 1980-рз ильэсым боевой ыкІи политическэ ухьазырыныгъэм гъэхъэгъэ инхэр зэрашишЫлгъэхэм, хыдзэ кьулыкьур чанэу зэрихьырэм апае Темыр хы флотым ипэшэшхо ежъ ышхьэкІэ кыыритыгъэ Іэшгъэ сыхьатыри ахэм ашыш.

Хьазрэталый хы флотым ильэс 26-рз хэтыгъ. Ащ щыщэу ильэс 22-м хы чІэгъым щызекІорэ кьухьэхэм арысыгъ. Аужырэ ильэсипІлым дзэ училищым ихы факультет икІэлэгъэджагъ. Иотпускхэр ичылэ щигъаІоштыгъэх.

Хьазрэталый хыдзэм кызыхэкІыжыым, Мыекьуапэ псэупІэкІэ кыыхыгъ. Тыгъэкьохьаплэм щыІэ бэдзэршышІэм ипэшэагъ. «Къэлэ бэдзэр шышІэхэр» зыфІлорэ предприятием иинспекторыгъ. «АР-м сатыушынымыкІэ изаслужденнэ ІофышІ» зыфІлорэ щытхьуцІэр кыфаусыгъ.

Аужырэ ильэсхэм уз хьылъэу кьеолІагъэхэм апкь кыкІэу операция Краснодар шашЫлгъагъ. Ащ пае зы мафи чэфынчъагъэп. Мы лым уІукІэнкІи, гушыІэгъу уфэхьункІи хьопсагъоу щытыгъ. Жэбзэ дэгъу Іулыгъ. Шахматыр лъэшэу икІэсагъ. Кьоджэ кьэбар гъэшІэгъонхэр кыІуагъэщыгъэх. Губзыгъэщтыгъ. Ныбджэгъубэ иІагъ. Цыфхэм ахахъэу, ахэкІэу щытыгъ, ащ кыдылгытэрэ шэн дахэхэр хэлъыгъэх.

Лъэшэу тыгу кьео непэ Хьазрэталый зэрэтхэмытыжыыр, дунэешхом зэрэтемытыжыыри шІошІхьугъаеу щыт. Тэ, ишгъогъухэм, тиныбджэгъу хьалэл тыгу иль зэпытыщт, ащ иІокІэшышІэхэр бэрэ тынэгъу кІэтыщтых. Тхьэм джэнэт лъапІэ кырет. Иунагъуи, иІахьылхэми ужыпкьэ мафэ афэхъунэу тафэлъало.

Ныбджэгъу кут.

Заом, ІофшІэным, УІэшыгъэ КІуачІэхэм ыкІи правэу хьумэкІо органхэм я Адыгэ республикэ совет, Урысые Флотым иветеранхэм ясоветэу АР-м щызэхэщагъэм макъэ кьагъэІу дзэ-хы Флотым ипсычІэгъ кьухъэ ильэсыбэрэ кьулыкьу щызыхьыгъэу, а I-рз ранг зилэ капитанэу, АР-м сатыушынымыкІэ изаслуженнэ ІофышІэу Дачъэ Хьазрэталый Мыхьамодэ ыкьом ильэс 69-м итэу идунай зэрихьожьыгъэр ыкІи иунагъорэ иІахьылхэмрэ афэтхьаусыхэх.

ИШУАГЪЭ НЭРЫЛЪЭГЪУМИ, ЩЫКІЭГЪАБЭ ФЭХЪУ

Ащ ыуж урамэу Калининым тет унэу зиномер 229-м тыкӀуагъ. Администранием кызырэталагъагъэмкӀэ, мыщ гъэцӀкӀэжыӀын дэгъухэр рашылаӀахы, атыгъахэу ары. «Арэуштэу унэм гъэцӀкӀэжыӀын дэгъухэр рашылаӀагъэхэм, дэпкъ дахэхэр иӀэнхэщтын» тӀозэ унэр кытфэмыгъотэу бэрэ тылхыгъу. Сыдми, унэр кыдгъоти тызылохэм, тӀыгъугъэм тыгу кыгъэкӀодыгъ. Угу кыкӀэу унашхьэм удэмыплъыемэ, мыщ гъэцӀкӀэжыӀын дэгъухэр щыкӀуагъэхэу ныбжы пфӀоштгӀеп. Дэпкъхэр зэхэтэкъуагъэх, чӀхьаплэм хэлъ пхьэ пчъэжъ

АгъэцӀкӀэжыӀын унэхэм ащыщхэм илээс 71-рэ зыныбжыӀхэр ахэтых. А уахьтэм кыкӀоцӀ ахэм зэ нэмылэм капиталнэ гъэцӀкӀэжыӀынхэр арашыллагъэхэп. Цыфхэм ядоо тхылъэу кӀэлэ администранием агъэхьыгъэхэм япчъагъэ 20-м кыгъу. ПсэолъэшӀ фирмэр судым ратынэу хъуэгъэ.

цыкӀлум узынэсыкӀэ кызырэталагъагъэмкӀэ, тӀоу зэтет унэр 1958-рэ илээсым ашыгъагъ. Ащ кышцегъагъэу капиталнэу ар зыпарэкли агъэцӀкӀэжыӀыгъэп. Мыщ зэкӀэмкӀи унэгъуи 8 нахь щыпсэурэп, ахэр пенсионерых, ежхэм якъарыукӀэ зыгорэхэр рашылаӀэнхэу амал яӀэп. Унэр капиталнэу гъэцӀкӀэжыӀыгъэнымкӀэ программэм зэрэагъэхьагъэр кызащӀэм, ахэр лъэшэу гушӀогагъэх. Ау комиссие кыкӀуи унэм зеплхьхэм, агу кыгъэкӀодыгъ ыкӀи ащ тефэшт мылӀкӀум фӀдиз ямылэу кыраӀуагъ. Ащ кыххӀэу унэм ышхьхэ закъо зӀблахъуи, ащ гъэцӀкӀэжыӀын ӀофшӀэнхэр щаухыгъэх. Бысымхэм кыӀорэр нафэ кытфӀэхэу ятӀорэр кыатым тызыдӀплъыем, кӀашъом гъонэшхо иӀэу кытлӀэгъу. ЫпӀкӀэ унашхьхэм кызырэталагъагъэу ащ зэрарышхо рыхыгъэу ары кызырэталагъагъэр. Джы мафэ кыэс ащ шӀоир кыкӀэтэкъуэ цыфхэм кыатэкъо. Комиссием хэтхэми, псэолъэшӀхэми мыр амылӀэгъугъэу пфӀоштгӀеп, алъэгъугъэми, анэхэр ауӀыцӀхы Ӏу-кыжыгъэх. Джащ фӀдэу пхьэ дӀкӀоӀпӀэу илэми изытет уигъэрзэнэу щытӀеп. Ащ нэмыкӀэу, унэ кӀоцӀм ишыкӀлэгъэ инженернэ ӀофшӀэнхэри агъэцӀкӀагъэхэп. Мы илээсым ошхышхо кызырэталагъагъэу унэ дӀпкыӀэр лъэшэу кызырэталагъагъэу ыкӀи зӀгокӀыпӀэ чыпӀэхэр фӀхъу-гъэх. Ау ащи ыгъэгумэкӀыгъэхэп, ащ тефэшт ахьшэр кыафамытӀупшыгъэу ыкӀи ар яӀофшӀэн кыдыхэмылӀытагъэу

ары псэолъэшӀхэм ушхьагъоу ашыгъэр.

Мы зигугъу кытшӀыгъэ унэхэм ягъэцӀкӀэжыӀын пыл пашхэм ащыщхэм ащтэу зыкӀэ-хьурэмкӀэ тызӀупчӀым, кыта-Ӏуагъэр комиссием кызырэталагъагъэм тетэу ахэм гъэцӀкӀэжыӀын ӀофшӀэнхэр зӀшӀуахы-хэу ары. Мыщ дэжыӀым упчӀэхэр кызуцух: адз мыщ пӀуахьшт мылӀкур ямылэмэ, унэхэр капиталнэу гъэцӀкӀэжыӀыгъэнхэмкӀэ программэм сыдэуштэу хыгъуцагъэхэ. Мыщ тефэшт ахьшэр сыдэуштэу агъэцӀкӀагъа? Комиссием хэтхэм мы унэхэр сыдэуштэу атыгъэхэ?

Мыекъопэ кӀэлэ администранием ЖКХ-мкӀэ игъӀорышӀаплэ иӀофшӀэ мы упчӀэми

Арышъ, комиссием кыӀорэм елгытыгъ унэм гъэцӀкӀэжыӀынэу фашыщтыр зыфӀдэри.

Джы зигугъу кытшӀыщтыр псэолъэшӀ фирмэхэм ащыщхэм ягуетыныгъэ ӀофшӀэным зэрэрамыхылаӀэрэм кыххӀэу цыфхэр гузэжыогъу чыпӀэ зэрэрадзагъэхэр ары. ЫпӀкӀэ тыкызтегушылэгъэ унэхэм ащыщ горэм тылхыгъуэ, урыс бзылфыгъэу Любовь Гавриловар тапэ кыфи, гъэцӀкӀэжыӀынхэм афӀэгъэхыгъэу ежыӀыр зыгъэгумэкӀырэ Ӏофыгъомэ ташигъэ-гъозагъ. Любовь урамэу Краснокотлярскэм тет унэу зиномер 58-м щӀпсэу. Ащ кызырӀуагъэмкӀэ, яунэ гъэцӀкӀэжыӀынхэр джырэблагъэ шашыгъэх. Унашхьхэр зызблахъум, ащ кыкӀоцӀкӀырэ пхьэшхьа-кӀэхэр Ӏуахыгъэх. ЕжыӀыр

ПсэолъэшӀ фирмэхэм ащыщхэм ягуетыныгъэ ӀофшӀэным зэрэрамыхылаӀэрэм кыххӀэу цыфхэр гузэжыогъу чыпӀэ фӀхъ. ЗӀкӀэри зыфӀкӀоӀжыӀырэр, ежхэм зэралгытӀэрэмкӀэ, мылӀкур цымылӀэр ары. Ау пашхьхэм кыагурыӀоныр атефӀэ илээс пчъагъэхэм цыфхэр зӀжэсгъэх гъэцӀкӀэжыӀынхэр икӀоу афамыгъэцӀкӀэхэмэ, етӀанэ ащ фӀдэ амал зӀрӀамылӀэжыӀыщтыр.

зэрэгуагъэмкӀэ, кӀэу ахэр кыӀуагъэуцожыӀынхэу ары. Ау джы ошх кызырэталагъагъэ зӀкӀэ псыр форточкӀэ ӀухыгъэмкӀэ кы-шхэ, унэ дӀпкыӀхэр

егъэшху, Ӏае ешӀых. ИгумэкӀыгъо унэгъӀорышӀаплэу зӀпхыгъэм рыхылаӀагъ, ау ахэм кыраӀуагъ зӀкӀэри зӀрищы-кӀагъэм фӀдэу кыафашыгъэу. Ащ нэмыкӀэу бзылфыгъэр зыгъэгумэкӀыхэрэм ащыщ яунэ ит гъучӀ трубэхэр зӀблӀхъугъэнхэ фаеу зӀралорэр. Ащ кызырӀуагъэмкӀэ, ежыӀым имылӀкуркӀэ бӀмышӀэу ащ фӀдэ трубэхэр зӀблихъугъэх. Джы псэолъэшӀхэр зыфаехэр сомэ мини 10-м кыехъу бзылфыгъэм рагъэтынышъ, ежхэм яер кырагъэу-уцонэу ары. Мыдрэр рыхыжы-

нышъ, ышцэжыӀын фитэу ары кыраӀорэр. Ар бзылфыгъэм шӀотэрзӀеп. Джащ фӀдэу, унэм итеплӀы кыафӀагъэцӀкӀэжыӀынэу кыагъэгъуэгъагъэх, ау джы зыкӀэупчӀэхэм, ар яӀофшӀэн хэмы-хэу ары кыраӀуагъэр. Ащ пӀуахьшт мылӀкур афимыкы-жыгъэу ары ушхьагъоу ашы-рэр. Мы ӀофыгъомкӀэ кӀэлэ администранием дӀо тхылъ агъэхыгъэ, ау непэ кызынэ-сыгъэми джэуап кыраты-жыгъэп.

Джыри тыкызытегушылэ-мэ тӀшӀоигъор псэолъэшӀхэм икӀоу амыгъэтӀэрзыгъэ Ӏофы-гъо гор. ИлээскӀэ узӀкӀэлэ-бжыӀмэ, Чкаловым ышӀэ зы-хьырэ урамэу зиномер 72-м «капиталнэ» гъэцӀкӀэ-жыӀынхэр рашылаӀагъэх. Ау ащ псэолъэшӀхэм ягуетыныгъэ зэрэрамыхылаӀагъэм ыкӀи шы-кӀэгъабэ зэрӀфӀхъугъэм кыах-кӀэу, илээсым кыехъугъэу ащ ибысымхэр кӀэдзух гъэцӀкӀэ-жыӀынхэр зӀрищыкӀагъэм фӀдэу кыафашыжыӀынхэу. Ащ пае кӀэлэ администранием, зӀ-пхыгъэхэ ЖЭУ N 1-ми, проку-ратурэми дӀо тхылхэр агъэ-хыгъэх, ау непэ кызынэсыгъэ-ми ахэм джэуап кыратыжы-гъэп. Мы унэм щыпсэурэ Ни-колай Селезневем кызырӀэ-тиӀуагъэмкӀэ, гъэцӀ-кӀэжыӀын ӀофшӀэнхэр афӀэзыгъэцӀкӀагъэр А. Гетмановыр зипӀэ-щэ псэолъэшӀ фирмэу ООО-у «Монтаж» зы-филорэр ары. ЗӀкӀэм-кӀи ащ мылӀкоу «ты-рагъэкӀодагъэр» сомэ миллиони 4 ӀӀп-цып.

Тигушылэгъу кы-зырӀуагъэмкӀэ, унэм ышхьхэ тӀрӀэ-зэу зэрэзблӀамы-хъугъэм кыххӀэу, ошх кызытешхэ-кӀэ кыбӀэгы, ошхы-ри чыпӀэ-чыпӀэу кы ы п х ы р Ӏ к ы .

Александр исэнэхьаткӀэ зэрэ-псэолъэшӀым елгытыгъэу, еж ышхьхӀэ гъэцӀкӀэжыӀынхэр зэрашыгъэхэм зышигъэгъо-загъ ыкӀи ылӀэгъугъэм ыгу кыгъэкӀодыгъ. Унашхьхэр сыд фӀдэрэ шапхьхэми ади-мыштэу агъэцӀкӀэжыӀыгъэу кыхыгъэщыгъ. Джащ фӀдэу, чыӀунэм рыкӀорэ канализацион-нэ трубэхэр агъэцӀкӀэжыӀхэу аӀозэ гъуанэхэр афашыгъэх. Непэ ащ изытет санитарнэ шап-хьхэм адиштэу пфӀоштгӀеп. Ащ нэмыкӀэу, проектым кызырӀэ-дильгытӀэрэм тетэу зекӀуагъэхэп, унэ дӀпкыӀыр изофолкӀэ кы-пкӀыхьанышъ, нэужым шпак-левкэ шафӀжыӀынэу щытыгъ. Ау водозумльсионкӀэ шафи зӀшӀуа-гъэкӀыгъ.

— Мы шыкӀагъэу кыххэ-гъэщыгъэхэр зӀкӀэ итхагъэу писъмэ «Роспотребнадзорым»

кышыублагъэу республикэ прокуратурэми, Мыекъопэ кӀэлэ администранием дӀгъэ-хыгъэх, ау нахьышӀум ылӀэ-ныкыокӀэ зи зӀшӀоыхыгъэ хъугъэп, зыгорэми джэуап кытитыжыгъэп, — еӀо Ни-колай Селезневем. — АпӀэ-дӀдэ кышцегъагъэу ко-миссие зэрэзӀхашцгъэ шӀы-кӀэми, тендерыр зэрэрагъэ-кӀоцӀыгъэми тигъӀэрзӀгъахэп, зэхэмыфыгъэ Ӏофыгъоу бӀэ шылаӀагъэр, кӀэлэ админи-страцием ипашцӀ иунашӀоки, псэупӀэ кодексымкӀи хуку-ныгъэхэр кыххӀэдгъэщыгъэх. ЖЭУ-м зӀхицӀрэ зӀхэсыгъо-хэми ар бэрэ кыащыӀуагъ, ау зыми тыкыӀридзагъэп. Гъэ-шӀэгъоныр непэ кызуцурэ гу-мӀкыгъор зыпарэми ышхьхэ рилъхьажыӀынэу зэрӀфӀамыер ары. ЗӀфӀхысыжыӀэу шӀы-гъэхэмкӀэ, мы гъэцӀкӀэжыӀын-хэм афӀэгъэзагъэхэр зӀкӀэри зэрӀшӀэхэу, зыкӀотхэу, ахьшэр ежхэм зэрӀфаехэу «агъэзе-кӀоу» ары сызӀрегупшысӀэр. Мы системэм сӀэ сыхэтыгъ, арышъ, ушхьагъоу ашыӀхэ-рэр дӀгъоу кызыгъурӀэ. Псэ-упӀэр санитарнэ ыкӀи техни-ческэ шапхьхэм адимыштэу гъӀпсыгъэ зыхъукӀэ, УФ-м псэупӀэхэмкӀэ и Кодекс кы-зырӀэдилгытӀэрэм тетэу, бы-сымхэм апае субсидие кы-ратынэу тхылхэр бӀгӀӀпсын-хэу щыт. Ау ащ фӀдэ субвен-ция кыуатыным пае хӀбзэ гъэцӀкӀэжыӀынхэр Ӏофы-шхо зӀшӀуахын фае, ау ащ зыпарэми ышхьхэ ригъэгъэ-узынэу фаеп. Мы мӀфӀэ бла-гъэхэм ЖЭУ-м типисъмэ иджэуап кыӀритыжыӀынэу те-жэ. Тэ тызыкӀэдзугъэхэр зы-щамыгъэзыехӀкӀэ, псэолъэшӀ фирмэр судым еттышт.

ГъэцӀкӀэжыӀынхэм афӀэгъэ-зӀгъэ пашхэу сыздӀгушы-лаӀагъэхэм зӀфӀхысыжыӀэу са-гъэшӀыгъэр зы: зӀкӀэри зы-фӀкӀоцӀыӀэр, ежхэм зӀра-лыгытӀэрэмкӀэ, икӀоу щымылӀэ мылӀкур ары. Ау мыщ дэжыӀым пашхэм кыагурыӀон фаеба илээс пчъагъэхэм цыфхэр зӀжэсгъэх гъэцӀкӀэжыӀынхэр икӀоу афамыгъэцӀкӀэхэмэ, етӀанэ ащ фӀдэ амал зӀрӀа-мылӀэжыӀыщтыр? Хьауми мы программэмкӀэ отчет зӀра-шыжыӀыщтым пае зыгорэм ифӀедкӀэ нахь унабэ кызы-лӀебгъэуытэу, ау зӀкӀэми шыкӀагъэхэр ялӀэхэу кыбӀга-нэхэмэ нахьышӀуа? Мы Ӏо-фыгъом типашхэм аналӀэ нахь тырагъэтыӀэ ашӀо-гъоу цыфхэр кыкӀлӀэлъ-Ӏух. Сыда пӀомэ зы мӀфӀэ закӀом тызыдӀшылэгъэ унышӀ-плӀым ябысымхэм гумӀкыгъоу кыалыгъэр бӀдӀд. Джыри ащ фӀдэ уна-бэмэ гъэцӀкӀэжыӀынхэр ашӀэ-кӀоц. Арышъ, енӀегъагъэу мы гумӀкыгъом нахь зыушхо-бгъун ылӀэжыӀынкӀэ.

КӀАРЭ Фатим.

Тхакломерэ лъэхъанымрэ

— Сэфэр, 1965-рз ильэсым кышцегъэжыагъэу уитхыгъэхэр кыыхаутых. Юморым фэгъэхьыгъэ тхылъхэр арых литературэм апэрэ лъэбжухэр зэрэщыпшылъгъэхэр. Егъэжыгъур орыкIэ кыиныгъа?

— Сыд фэдэрэ сэнэхъаткIи егъэжыгъур IэшIэхэп. СэрыкIэ кыиныгъэр чыгум идэ-лэжээн сыпылтынэу агрономэу седжагъэу тхэным сызэрэпыхъагъэр ары. Шыпкъэ, сэнэхъатэу кыыхэсхыгъэм ишIуагъэкIэ щыIэныгъэр нахь дэгъоу кыызгурыло хуыгъагъэ. Сэмэркъэу, лакъыр джэу рассказхэр стхынхэр сыгу къэзыгъэкIыгъэр гъэ-шIэгъонэуи шыт.

— Ащ кыитегуыцIэба.

— Н.С. Хрущевыр партием ипашцэу зыщэттым, лымкIэ тыхгъэгъу илофхэр дэигъэх. Ар нахьышIу шIыгъэнымкIэ хэкIыпIэу ащ ылытэщтыгъэр псычэтхэр бэу хуыгъэнхэр ары. Ау колхозхэмрэ совхозхэмрэ ащ фэхъазыргъэхэп. Иофыр зытетыр яолокIэ кыпшIокIыщтыгъэхэп.

Инэм щызэхашцэгъэ колхозу «Зэкъошныгъэм» Иоф шысшIэщтыгъэ. Партием иунашъо агъэцакIэу алуи, псычэттырхэр бэу къашцэ-фыгъэх. Къакъыр чыиэм ратэкъуагъэхэу, агъэпIыма-мэхэу зысэлъэгъухэм, лакъыр джэу рассказ стхыгъэ.

— ОшIэжыа ащ узреджэагъэр?

— «Ер кызырыкIырэр кIэнкIэ зан» шъхъэу фэс-шылъагъэ. Ар хэку гъэзетым кызысэтхым кыыхаутыгъэ. Ащ сыкIыгъэгъушIуи, сэмэркъэу, лакъыр джэу рассказхэр стхыгъэу езгъэжыагъэ. А лъэхъаным шIэщтыгъэп юмори, сатирэр литературэм ижанрэ анахь кыинмэ зра-шыщыр.

— Сэмэркъэу зыхэлъ рассказхэм ауэж повесть-хэу «УшэтыпIэр», «Шу-лэагъэр нахь лъэш», нэмыкIхэри уикъэлэмынэ кыныкIыгъэх.

— А рассказхэр стхыгъэу зесэгъажыэм повестьхэр, романхэр къакIэлъыкIонхэр, тхакло сыхуныр сшIэгъахэп. «Усакло, тхакло» залокIэ, а лъэхъаным сэ кызырэсчы-хуыщтыгъэр узылIэсын умылкъышIт жьогъо лъагъэу ошъогум итхэм афэдэхэу ары. Тхэным нахь сыщыгъуазэ къэс жанрэ зэфэшъ-хъафхэми нахь сафэцагъэ хуыщтыгъэ. Синыбджэгъухэм, сызыпукIэрэ цыфхэм яшIуагъэу кысэкIыгъэр макIэп.

— «Шулъэгъур нахь лъэш» зыфилорэ уиповесты сызеджэм, щыIэныгъэм кыыхэыгъэ хуыгъэ-шIа-гъэмэ уакъынкъырыкIыгъэ птхыгъэу слытэгъагъэ. Сыхэукуагъа?

— Хъау, Нурбий, ухэу-куагъэп. Повестэу зыцIэ къепIуагъэм изакъоп, нэмыкI романхэр, рассказхэр щыIэ-ныгъэм кыыхэыгъэх. Произ-ведением щыIэныгъэ лъапсэ иIэ зыхуыкIэ, тхылъеджэмэ нахь агу рехъы. Ситхы-гъэхэм яджагъэмэ анахъэу ашIогъэшIэгъонэу кыса-лорэр хуыгъэ-шIагъэмэ са-

Пэнэшъу Сэфэр кIэлэцIыкIу журналэу «Жьогъобыным» иредактор, Урысые Федерациемерэ Адыгеимрэ культурэмкIэ язаслуженнэ ИофышI, Адыгэ Республикэм инароднэ тхакIу, адыгэ ашугэу Теуцожь Цыгъо ыцIэкIэ агъэнэфэгъэ шIухъафтыным илауреат.

Хуыгъэ-шIагъэхэм еплъыкIэу афырилэм, тхаклом ипшъэрылхэм, кIэлэцIыкIухэмрэ ныбжыкIэхэмрэ япIуныгъэ зэрэхэлажыэрэм, экстремиз-мэм, нэмыкI гупшысэмэ афэгъэхьыгъэу гуцылэгъу тызэфэхъугъ.

гъухэр адэлыгъэх. Чылэм шэн дэйхэр кызыхэфэрэ кIалэр кызыдэкIырэм алоштыгъэ: «Арэп, акъыл зилэ къуаджэм дэсыгъэба?» Ащ кырагъэкIы-щтыгъэр зэрэкъуаджэу ащкIэ мысэу ары.

— Шуныгъэ дэгъу ныб-жыкIэмэ ятыгъэным хэти нахь фэгъэзагъэу алытэ-щтыгъэр?

— НыбжыкIэхэр Iэдэб ахэ-лэу, шэн дахэхэр къахафэхэу пIугъэнхэр зэрэкъуаджэу, ана-хъэу нэжъ-лужьхэм, ялофэу алытэ-щтыгъэ. Ащ ишIуагъэу къа-кIорэр нэрылэгъугъэ. ГухэкIми, а шэн-хэбзэ дэгъухэр къуаджэмэ ащычIанэ, ащ кызыди-хырэри тинэрылэгъу. Джары Къэзэныкыуае ищысэкIэ пове-стым кыыщызгъэлъэгъонэу сигухэлъыгъэр.

— Анахь кыиныгъохэр сыд фэдагъэха?

— Джыри зымы кыыщыхэ-сымыутыгъэми, «КIэлэгъу»

УИМЫГЪЭГУГЪЭЩТМЭ, СЫДА ЗЫКIЭТХЭЩТЫР?

кыпкырыкIыгъэу сызэрэтхэрэр ары.

— Шульэгъу темэр уит-хыгъэмэ бэрэ къащыхэфэ. «Адыгэ макъэм» кыыщыхэу-утыхэрэм непи тяджэ зы-хуыкIэ, шульэгъур щыпхы-рыщыгъэу кыыхэтэгъэщы. Сыд фэдэ шульэгъур ара нахь кыыхэбгъэщы пшIон-гъор?

— Тхаклоу Iэшынэ Хъазрэт кылоу бэрэ зэхэсхыщтыгъэм игугъу къэсшIын. Произведе-нием тхылъеджэр нахь зыпи-щэным пае шульэгъуныгъэр хэтын фае. Сытхэнэу къэлэмыр кызысштэкIэ, ар сыгу къэмы-кыжъэу кыыхэкIырэп. Шульэ-гъуныгъэр кIочIэ лъэш. Ащ фэгъэхьыгъэу аусырэр бэдэдэ-ми, джы кызынэсыгъэм икъоу хэти кыырилотыкIын ыльэ-кыгъэп. Шульэгъуныгъэм итемэ егъашIи жы хуыщтэп.

Цыфлэпкыыр щызыгъалэрэр

— Шульэгъуныгъэ темэр кызылупхыныр сыда къэзы-гъэхьылъэрэр?

— Шульэгъуныгъэм гу-шIогъо закъоп цыфмэ къафи-хырэр. Шульэгъуныгъэ джэ-уапынчэм, зэгурымылоны-гъэм, нэмыкIхэм къахэкIэу бзылфыгъэмэ нэпс рагъэхэу, хуылфыгъэмэ агу улагъэ хъоу бэрэ кыыхэкIы. Темэр псэм лылIэсэу кызыгъэлъэгъорэ тхаклом щытхъоу фэлъэгъу хуыщт. Сэ кыыздэхуыгъэмэ е кыыздэмыхуыгъэмэ тхылъ-еджэхэр арых нахьышIоу къэзылоштыгъэр.

— УичIыгу, уикъуаджэ, уихэку шульэгъоу афьуиIэр уитхыгъэхэм къащылоуатэ. Агрономэу уилофшIэн 1957-рз ильэсым зэрэбгъэжыагъэм ифэмэ-бжыгъэхэр кыптыри-хъагъэхэу зылорэмэ адеогъашIа?

— Къуаджэм сыкыщыхуыгъэ. СицIыкIугъом кышцегъэжыагъэу тиунэгъо хатэ, чыгум садэлэ-жыагъэ. АрынкIи мэхъу агрономэу седжэным сыфэзыщыагъэр. Ало-ба шъомпIэжыым ежъ кыызхэ-хуыгъэгъэ ебзым нахь дэгъу шы-мыIэу кыыщыхуыгъэу. Ау ситхыгъэ-хэм къахэфэрэ цыфхэр кыыз-щыхуыгъэхэр, кызыуцухъэхэрэ дунаир, хэкур, ары паклошъ, яхэгъэгу шIу альэгъоу кызэгъэ-лгъагъохэ зыхуыкIэ, ащ паеп, хэти ар ипшъэрылъ шъыпкъэу сеп-лышъ ары.

— Краснодар псыубыты-пIэр зашIыгъэм южэ ильэс 35-м нахьыбэ тешилагъэми, къуаджэхэр зэрагъэкощы-гъагъэхэр уитворчествэ кы-щыхэогъэщы. Укызыщыхуы-гъэ Къэзэныкыуае угу кызырэ-кIыжыырэр кыитфэпIуатэ тшIонгъу.

— Ары, Краснодар псыубы-тыпIэр ашIы зэхъум, къуаджэхэр зэрагъэкощыгъэхэм ситворче-ствэ чыпIэшхо щеубыты. По-вестыи стхыгъэ, «Псы къаргъом ычIэгъэ», «Хым ишъхьал мэ-хъаджэ», «Шылагъэ къуаджэ Къэ-зэныкыуай ыцIэу» зыфилохэрэр. Гъэзетым кыыщыхэсыутыгъэри макIэп. Агъэкощыгъэмэ якъуа-джэхэр, цыфмэ ягупсэ чыпIэхэр забгынэхэм агу шышIагъэр, гууз-лыуэу апэкIэкIыгъэр, тыкъэзы-уцухъэрэ дунаим зызэрэзбли-хуыгъэр, ящыIэныгъэ тхъама-кIагъоу кыыхэхуыагъэр, лъэхъа-ным сигъэшIырэ зэгъэпшэнхэр, фэшъхъафхэри къэсэтхы.

Чылэмрэ гукъэкIыжыхэмрэ

Сикъуаджэу Къэзэныкыуае агъэкощыгъэмэ ахэфагъэти, хуыгъэ-шIагъэхэр сынэгъу кIэты-гъэх. Ситхыгъэмэ ар лъапсэ афэхуыгъэу пIоми хуыщт...

— Чылэм ицIыфхэр лэжыа-кIох, кIэлэгъаджэжэ, тха-

кIох... «Шылагъэ къуаджэ Къэзэныкыуай ыцIэу» зы-филорэ повесть-гукъэкIы-жыыр журналэу «Зэкъош-ныгъэм» кызыеотым, быр-сыр бэкIае кызырэныкIы-гъагъэм, япIоллагъэр зыгу-рымыхыгъэхэр еджакоуэ кыазэрэхэкIыгъагъэр сэшIэ. УрысыбэкIэ зэдэкIыжы-гъэ тхылъыр зыогъэхъа-зырым ахэр кыидэплъы-тагъэха?

Сэфэр хэщэтыкIыгъэ, псым ычIэгъэ хуыгъэ чылэхэр инэп-лэгъу кыыригъэуыбтхэ шIон-гъоу кыысхыгъэ. Къыло-щтым тIэкIлэрэ егушысагъ.

— «СишIушIагъэ симы-гъуагъэ, сигъунэгъу сипыи» ылоу адыгэмэ гушыIэжъ яI. Ащ фэдэ сэ кыысэхуылагъэр. ХычIэгъэ хуыгъэ къуаджэр, цыфэу ащ дэсыгъэмэ ящы-лакIэ зыфэдагъэр, ильэсыбэ тешилагъэми, еджэрэмэ агу къэкIыжыын сIуи, повестыр стхыгъэ, ау зыгу рыхыгъыгъэ-хэр къахэкIыгъэх. Хэти имы-хъакъэ есымылолагъэми, а лъэхъаным къуаджэм дэсы-гъэмэ ящыIэкIагъэр кызы-щислотыкIырэ тхыгъэхэм ахэ-гъэцагъэу яунагъо тхъама-кIагъэр, колхоз губгъом лэжы-гъэу кыкIэрэм зыхимыгъэ-ныщтыгъэу, Хэгъэгу зоошхом ильэхъан дзэм зыкыкIэкIи-гъэзи, къуаджэм кыдэнагъэу зыцIэ къесIуагъэмэ ащыщ-хэм агу кыысэбгъагъэ. Зыго-рэм гухъэ-гужъ фысиIэкIэ арэп, ащ фэдэ Къэзэныкыуае дэсыгъэп. УрысыбэкIэ пове-стыр кызыдэкIым ахэр хэ-тыжыгъэхэп.

— НыбжыкIэхэм ягъэ-сэн Къэзэныкыуае зэрэщы-пыллыгъэхэр тхылъым кыыщылоуатэ.

— Къэзэныкыуае изакъоп, ныбжыкIэхэм япIункIэ адыгэ кIоджэ пстэуми шэн-хэбзэ дэ-

ылоу гукъэкIыжъ повесть стхы-гъэ. Ащ синыбжыкIэгъур зы-фэдагъэр кыыщисэлотыкIы. «КIэлэгъу, ныбжыкIэгъу» зы-фэпIоштыр сылагъэмэ?» сэ-лошъ, упчIэ зыфэсэгъэуцужы. Сиджэуапи зы: сылагъэп. Лъэ-хъэнэ кыныгъэ синыбжыкIэ-гъу зытефагъэр. Гъабли, зауи, зэоуж ильэс кыинхэри спэкIэ-кыгъэх. Унагъом кIалэу ис-хэмкIэ тышхэн фаеу, ау гъомы-лапхъэ щымыIэу, дэшхыныр тимакIэу, чэтхэм кIэнкIэу къа-кIэтхырэр имыкыу зыхуыкIэ «дэшхын зежъугъэшI» ылозэ, зы кIэнкIэ шхуалъэр нэбгы-ритIум тьянэ кытитэу кыыхэ-кIыгъэ.

Чэмхэр лъашъом кIэшIагъэ-хэу колхоз чыгу жъуагъэр зы-ульышъоухэрэм, кумкIэ мэкъур кызыщэжыыхэрэм сахэтыгъэ. Пхъэ зэпыхыгъэ кIакохэр зэкIо-цыпхагъэхэу, пхъэ шIомыкIыри километрэ 25-кIэ кыитпэчыжэ къэлэ бэдзэрэу Краснодар тамэкIэ схъэу кыыхэкIыгъэ.

— Зы цыфым ищыIэ-ныгъэ телытагъэмэ, кыны-бэ зэпынчыгъэ. Гууз-лыуэу егъашIи чIэмынщтыр кы-итпIонэу уфаеба?

— ТхэмкIэ шыкур, згъэ-шIагъэр макIэп, мары шIэхэу ильэс 80 сыхуыщт. Сыгу зыфэ-узырэ Iахылхэри дунаим ехы-жыгъэх. Анахъэу сшымыгъуп-шэу, гууз-лыуэу кызыдесхъа-кIырэр сишъэо нахьыжъ ильэс 32-рз нахь ымыныбжыгъэу ыкIо цыкIу кыкIэни машинэу зэутэ-кIым зэрэхэкIодагъэр ары.

— УигукъэкIыжыхэмрэ пIуныгъэмрэ зэпхыгъэхэу ти-зэдэгъушIэгъу лъыдгъэкIуа-тэ сшIонгъу.

— Дэгъу. УпчIэхэр кыысэ-тых.

— Краснодар псыубы-тыпIэр зашIым кIоджэ 11, нэмыкI псэупIэхэр агъэко-щыгъэх. Экономикэм имыза-

Къиныгъомэ апсыхьагъ

къоу, пIуныгъэм, шIэжъ ти-
Iэным зафэбгъазэмэ, лъэп-
къым чIэнагъэхэр ышIыгъэ-
ху къыпщыхьурба?

— Адыгэ къуаджэхэр зэра-
гъэкIодыгъэхэм дакIоу, лъэп-
къым зэрарышхо рагъэшIыгъ.
Адыгэ къуаджэ пэпчъ пIуны-
гъэм фэгъэхыгъэу шэн-хэбзэ
дэгъухэр ылъжыгъагъэх. Чы-
лэм дэс цыфхэр зэрэшIэщты-
гъэх, лъытэныгъэ зэфашIы-
щтыгъ, IэпыIэгъу зэфэхужьхэ-
зэ зэдэпсэуштыгъэх. Тыгъуа-
кIохэр, бзэдджашIэхэр чылэм
дэмысыгъэху сIорэп, ахэр зы-
рызыгъэх. Адыгэкъалэ къуа-
джэхэр загъакошхэм, яшэн-хаб-
зэху гъашIэм щалъжыгъэхэр
икъоу къафэхуумагъэхэп. Щы-
Iэныгъэм щычIэунэрэр хэтэ
къыозытыжыштыр? Хъазы-
рру ар зыми щыбгъотыжыштыр.

— *ЩыIэныгъэр къурпэн
закIэу щытэн, мэфэкIхэри
кыыхкIых. Сэфэр, утхэнэу
зеогъажьэм патриотизмэм,
лъэпкъ шIэжыым, къоджэ
щылакIэм афэгъэхыгъэ гу-
пшэсэу шIыщтыгъэхэр
джырэ лъэхъан плъэгъурэм-
рэ зэогъаппшэх?*

— Совет хабзэм Iэягъу ра-
IолIэщтым шъхъамыхху джы
бэрэ къыхэкIы. Непэрэ мафэм
хьурэр зыплъэгъукIэ, блэкIыгъэ
илъэхэр угушIозэ къэпшгъэ-
жыынху чыпIэ уефэ. КIэлэ-
цыкIухэр еджапIэм зыкIохэкIэ
октябрятэм къыщырагъажьэ-
ти, пионерым, комсомолым
аштэщтыгъэх, яхэгъэу шIу
альэгъоу агъасэщтыгъэх. Ныб-
жыкIэмэ IофшIэн агъоты-
щтыгъ, янеушрэ мафэ цыхъэ
фашIыщтыгъ. Илъэхэр зэсэ-
гъаппшэх, сынэгъу кIэжыгъэр ма-
кIэп, сиеплъыкIэхэр джыри
къэстхыштых.

ЗылымыIэсырэ щыIа?

— *ТхакIор зылымыIэ-
сырэ темэ щыIэми сIлэрэн.
Экстремизмэм, лъэпкъхэр
зэщызыхьорэмэ тхакIор
непэ сьдэуштыгъэу апэуцун
ылъэкIыштыр?*

— Совет хабзэм илъэхъан
къыхэпIыкIэу экстремизмэр
щыIагъэп, джы лъэшэу ащ ти-
хэгъэу зыщыушхомбгъуштыгъи
сIлэрэн. ТхакIом ипшгъэрылъ
лъэпкъхэр зэщызыхьорэр
бумысыхуэ, нэлэт арихуэ ит-
хыгъэмэ къащигъэлъэгъоуныр.
Ау а темэр игъэкIотыгъэу сит-
хыгъэмэ къащысIэтэу къыхэ-
кIыгъэп. Неушрэ мафэ тIл.

— *Непэрэ тхакIор хэт
фэдэн фая?*

— Мыхъо-мышIэу ылъэгъу-
рэмэ ащымыгухуэу, щыIэныгъэр
зытетым тетэу, шъыпкъэм пэб-
лагъэу итхыгъэхэр ыгъэпсын-
хэ зылъэкIырэ цыфэу щытын
фае.

— *Утхыныр орыкIэ сыда?*

— УтхэкIоныр IэшIэхэп.
Тхылъеджэхэм апащхъэ пшгъэ-
рылъ ин щыуи. Ар тхакIо пэпчъ
къыгурыломэ дэгъу.

— *Сэфэр, уитхыгъэмэ
цыфхэр яджэхуэ, ашIогъэ-
шIэгъонэу олыта?*

— УпчIэм шъхъэхыгъэу
джэуап къестыжыын хъумэ, сы-
къызыщытхужьэу зыгорэмэ

къащыхьушты. УпчIэр тхылъ-
еджэмэ яптыныр нахьышIу.
Мы лъэхъаным тхылъмэ
яджэхэрэр нахь макIэ зэрэху-
рэр къызыдэплъытэрэм, узэ-
гупшысэнуу шылэр макIэп.
Тхылъеджэ хэхыгъэхэр
зэрэсIэхэр сэшIэ, гъэзетым
къатхырэм сыщыгъуаз.

— *Ныбджэгъубэ тхакIом
илэн ылъэкIыштыр?*

— ТхакIори адрэ цыфмэ
афэд, ныбджэгъубэ илэн
ылъэкIышты. АлахьымкIэ шы-
кур, ныбджэгъу пае сыкъэмы-
нэзэ сищыIэныгъэ къэсхыгъ.
Анахь ныбджэгъушIоу тха-
кIом илэн фаеу къысшIо-
шырэр тхылъеджэхэр ары.

— *Непэрэ лъэхъаныр зы-
фэдэр къызыгурымыIоу
къытхэтыр макIэн. Неуш-
рэ мафэм цыхъэ фэтIыгъэ
тапэкIэ тылгыкIомтэным
фэтIл тхакIом сыда ишIуа-
гъэу къыгъэкIон ылъэкIы-
штыр?*

— А упчIэм джэуап къэ-
тыжыгъомшIоп. Неушрэ ма-
фэр нахьышIу хъуным ущы-
зыгъэгъугъэу тищыIакIэ хэт-
лъагъорэр макIэ. Сыдэу ху-
гъэми, итхыгъэхэмкIэ нахьы-
шIум щымыгъэгъугъыштыхэм,
нэмыкIэу тхакIом ышIэн
ылъэкIынуу щылэр къысфэу-
бытырэн.

— *Тиреспубликэ илэшъ-
хъэтетмэ анахъу япIо
пшIолгъом уегунысысагъ?*

— Типашэмэ аIорэр, ашIэ-
рэр гъэзетмэ къатхы, телеви-
дениерэ радиомрэ къалопшы.
Унашгоу ашIырэр зымыгъэ-
цакIэхэрэм яфэшшоэ пшгъэ-
дэкIыж арамэгъэхуэу къы-
хэкIы. Ар тиреспубликэ илэ-
шъхъэтетмэ язакъоп. УФ-м и
Президентэу Д. Медведевым
итхъаусыхэ бэмышIэу се-
дэлугъ. Сэ пшгъэрылъ фэс-
шырэн, ау сытхакIошъ, са-
Iукиэмэ ясIощтыр тхакIом
лъытэныгъэу фашIыштыгъэр
къызэрелыхыгъэр ары.

Совет хабзэм илъэхъан
тхакIом тхылъ Iужьу къызы-
дигъэкIырэм къыкIаIорэмкIэ
«Жигули» ыщэфын ылъэкIы-
щтыгъэмэ, джы телевизор
тэрэзи къыхыжыштытэп.

— *АР-м икIэлэцIыкIу
журналэу «Жыгъобыным»
иредакторэу Iоф ошIэ. Ли-
тературэм зыфэбгъазэмэ,
мэшIэлахъ, уикъэлэмынэ
чан. Тхылъеджэмэ уитвор-
чествэ щыщэу сыда шIэхуэ
кIэу алыбгъэлэщыштыр?*

— ТикIэлэцIыкIухэр
адыгабзэкIэ едгъэджэнхэм
тыпылъ. Тхылъ пчъагъэу къы-
дзгъэкIыгъэмкIэ сытхъа-
усыханым сIоф тетэн. АщкIэ
сыфэраз тиреспубликэ итхылъ
тедзапIэ. Сироманэу «Хъады-
рыхэ гъогу» зыцIэр къызыдэ-
кIыгъэр бэшIагъэп. «Мэлы-
шхо зытэльэшхогъэ тыгъужь»
шъхъэу иIэу роман ин мы илъэ-
сым къыхаутинуу сежэ.

— *Чъэпыогъум и 29-м
илъэс 80 узэрэхуштыр
игъэкIотыгъэу хэбгъэунэ-
фыкIышты. УигъэхэлъышIу-
хэр къыбдэхуынхуэ, лъэп-
къым ибзгъаиIэмэ ащыщ
ухъунэу Тхъэм сыпфелгъэу.*

— Тхъауегъэпсэу.

ЕМТЫЛЪ Нурбий.
Сурэтым итыр: АР-м ина-
роднэ тхакIоу Пэнэшгъу Сэ-
фэр.

«Бэ зыIорэ нахь бэ зышI»,
elo адыгэ гушыIэжыым. Шъып-
къэ, бэ oloklэ пIорэр мыгъэ-
шIэгъонмэ, мэхъанэ ухыгъэ
имыIэмэ, сыда кыкIырэр, хэтэ
зышъхъапэрэр? Iушым бэ
зэрегъашIэ, ау бэ ыIорэн, еIлани
зэриIощтыри, зыщиIощтыри
ешIэ.

Ахэм афэдэхэм ащыщ Джа-
рымэ ГъучIыпсэ. Мыщ ымакъэ
ымыIэтэу, шъабэу, IупкIэу
гушыIэзэ игъашIэ кыыхыгъ.
Мы уахътэм ипсауныгъэ къы-
кIичыгъ, зыпкъ итэп, исэнэ-
хъати рылъжыкIырэп. На-
хьыбэрэмкIэ пIэм хэлъыми,
иакъыл зыпкъ ит, адыгэгъэ-
цыфыгъэ дахэ елэжы, лы-
гъэм зырегъэхъы.

Ылэмэ атэтэу шагум къы-
дэкIэу хьаблэм зыхаплъэрэм,
ылъэгъурэ пстэуми къагъэчэ-
фы, къагъатхъэ, кIуачIэ кыра-
ты. Урамэу зытесыр асфалы-
кIэ пкIагъэ, къабзэ, бгъуи-
тIумкIэ рекIокIырэ чэухэр
ямышыкIэу шыгъэх, чырбы-
щым хэшIыкIыгъэх, къэлэп-
чъэлухэр зэгъэфэгъэх, пхъэн-
тIэкIухэр дахэх, зэкIэгъэлы-
хьагъэх. Унэхэр?! Тятэхэм, тя-
тэжъхэм ахэр къалъэгъужы-
гъэхэмэ, боу гушIоныгъэх.
Чырбыш унэ Iэтыгъэхэри ахэ-
тых. Псэолъэпхъэ зэфэшъаф-
хэм ахэшIыкIыгъэ бгъагъэхуэ
Iэгур зэлъызыубытыхэрэм
хьаблэм тесыр зэкIэ ачIэфэн,
осыкIи, ошхыкIи, жьыбгъэкIи
щынагъо щыIэп.

— Шыкур, си Алахъ,
уилъэкI ины, умышIэжыынэу
къэлэ дэхэ цыкIлум фэдэу ти-
къуаджэ зэгъэфэгъ, — мэлъу-
шъашъэ ГъучIыпсэ. — Алахъ-
талэр, уинэшIу бэрэ къытIуп-
лээнэу, рэхъатныгъи, щылэкIэ
дахи къытэптынуу тыолъэлъ.

ГъучIыпсэ зыгъэгумэкIырэм
лъапсэ иI: дунаишхом изы
чыпIэ горэм заор щэкIо, лып-
сыр щэчъэ, адрэ чыпIэм псыр
къыщиуи, цыфмэ илъэс
пчъагъэм зэлъагъэкIэгъэ мыл-
кур ипхыхъэ-итэкъу ышIыгъ,
ящэнэрэм жьыбгъэхшо цы-
кIуагъ е машIом зыкыщиш-
тагъ... Ахэр зэкIэ тхъамы-
кIагъох, гукIодыгъох.

Джарымэ ГъучIыпсэ Тхъэр
зышIошъ хуэгъэ цыф, Пэнэхэс
шIу щалъэгъу, лъытэныгъэхшо
щыфашIы. Ащ имызакъоу,
шапсыгъэ къуаджэхэми, Тэху-
тэмыкIое районми дахэкIэ,
шIукIэ ыцIэ ащыралэ, алыгъэ,
агъашIо. КIэлэ дэдэу IофшIэ-
ныр ригъэжыагъ, хьалэлэу лэ-
жыагъэ, пкIэнтIэпсыкIэ къы-
мыгъэхъагъэу зы чалыч къы-
IэкIэхъагъэп. Ащ къыхэкIэу,
зыгу етыгъэу лэжъэрэ цыф
хьалэлхэр шIу елъэгъух,
шъхъэклафэ афэшIы.

— Чыгур ары зэкIэ къызы-
сжежъэри, къызыхэкIырэри,
— elo ащ. — ТищыIэныгъэ зэ-
рэщыгъэу ащ епхыгъ.

КIэлэ Iэтахъоу IофшIэным
къинэу хэлъыри, гушIуагъоу
къызыдихьырэри ГъучIыпсэ
ыушэтыгъэх. Унэгъо Iужьугъ
яунагъо, зэшилIл хуштыгъэх.
Ахэр лъэшэу зэгъурылохуэ, зэ-
кIасэхуэ ыкIи зэдэлужьхуэ къэ-
тэджыгъэх. Ны-тыхэм ашIо-
игъор Iо хэмылгъэу агъэца-
кIэщтыгъ, IофшIэным пышэ-

гъагъэх. А зэпстэур ахэр зи-
лфыгъэхэм гуапэ ащыху-
щтыгъ, къэхъухэмэ, цыф
шъыпкъэхуэ зэрэхуштыхэм
яцыхъэ телъыгъ.

А уахътэм бэп ыкIудынгъэр
— зэо мыгъор къежыагъ. Апэу
къуаджэм дэкIи заом кIуагъэмэ
ГъучIыпсэ ышэу Хьисэ ахэ-
тыгъ. Хьисэ кIэлэ ищыгъэ да-
хуэ, IофшIэным пэрытныгъэр
щыIыгъэу, дахэкIэ зыцIэ ра-
Iорэмэ ащыщыгъ. КъэшъокIо
Iазууи ар щытыгъ. Мэфэ пса-
ум шъофым IофышIэ итыгъэр
арымы пшIэжыныеп джэгум ар
хэтэу плъэгъумэ, кIэлэ къэ-
шъуаком еплъыхэрэм агухэр
ыщэфыштыгъэх. Письмэ зау-
лэ нахь къытхынуу игъо имы-
фагъэу зэуапIэм зэрэщыфэ-
хыгъэмкIэ тхылъ къафагъэ-
хыгъ. ГухэкIышхом быныр хэ-
тызэ, ятIонэрэ кIалэу Индры-
си заом хэкIодагъ. Уахътэр
лъыкIуатэщтыгъ. Тидзэхэм
нэмыщхэр зэкIафэжъхуэ ауб-
лэгъагъ. Джарымэмэ якIэлэ
Iэтахъоу Махьмудэ кIэлэ зытIу
горэ игъусэу нэмыщхэм шы-
куаоу зыдыращэжыгъагъ. По-
селкэу Илъскэм нэсыгъэхуэ
кIалэмэ зыкъагъэбылти, къэ-
кIожыгъагъэх. КIэлэпкъым
иуцагъэу Махьмудэ идунай
ыхъожыгъ. Джащ тетэу зэ-
кIэлъыкIохуэ Джарымэмэ
якIэлищ дунаим ехыжыгъэх.

Фашистхэр къуаджэм зыда-
фыжъхэм, мамыр щыIакIэм
цыфхэр техъажыгъэх, кIэлэ
Iэтахъохэм еджэным зыфагъэ-
зэжыгъ. ГъучIыпсэ ащ фэдэ
амал иагъэп, нымрэ тымрэ
IэпыIэгъу афэхъун фэягъ, уна-
гъом тым фэшъхъаф хуэль-
фыгъэ исыжыгъэп.

— Зэоуж илъэхсхэр лъэшэу
къиныгъэх, — ыгу къэкIыжы
ГъучIыпсэ, — непи, нычэпи
IофшIэным тыпылтыгъ, губ-
гъом тыкыкIыштыгъэп, зэрэт-
фэлъэкIэу тылажэщтыгъэ.

Илъэс 17-м итыгъ ГъучIы-
псэ а лъэхъаным. Мафэм на-
хуэ чэщ IофшIэныр ежымы,
игъусэ кIалэхэми кIын къащы-
хуштыгъ.

— Фэтагыныр зэрыгъэ-
хъогъэ остыгъэр зым ылыгъэу
пхъэлэшэм ыпэ итыгъ. Ащ
къыгъэнэфырэм рыгъуазэу,
пхъэлэшэкIыр ылыгъэу адрэ
жыоштыгъэ, цоу е шэу пхъэ-
лэшэм кIэшIэгъагъэмэ яошты-
гъэр кIэлэ шъхъафыгъ. На-
хьыжъхэм аналэ лъэшэу къыт-
тетыгъ. КIэлэ дэгъухуэ Ацу-
мыжэ Аюбэ, Ацумыжэ Хьа-
джаслэан ыкIи нэмыкIхэм Iоф
адэсIагъ, ахэр сэщ нахьы-
жыгъэх бэкIаекIэ, — къелуатэ
ГъучIыпсэ. — Нахьыжъхэр
трактористыгъэх, сэ сыприцеп-
чыкIыгъ.

ГъучIыпсэ техникэр шIу
ылъэгъуштыгъэти, тракторист
хъумэ зэрэшIоигъор риIуагъ
ТэхутэмыкIое МТС-м иди-
ректорэу Цигер Николай. Лым
ар игъоу ылъэгъугъ ыкIи ме-
ханизаторхэр зыщагъэхъазыры-
рэ еджапIэу станицэу Ханскэм
дэтым егъаркIо. Ар дэгъоу кла-
лэм къеухышъ, МТС-м щэла-
жъэ, тракторхэр зыгъэцкIэ-
жыыхэрэм ахэтэу охътэ тIэкIу
макIо. А лъэхъаным Казахстан
ыкIи Гурыт Азием чIыкIэхэр

къащалэтыштыгъэх. Ежъ ишIо-
игъоныгъэкIэ ахэм Iоф къа-
щишIэнэу ГъучIыпсэ макIо.
Алтай краим илъэситIо ар
щылъжыагъ, нэужым къуаджэм
къыгъээзжыгъ. КомбайнакIэ
къырати, шапсыгъэ къуаджэ-
хэм ягубгъохэм илъэс пчъа-
гъэрэ лэжыгъэ зэфэшъафхэр
ащыIуихыжыгъ. Пынджым
зэрэдэлажэщтыгъэхэм бэрэ
къытегушылэу зэхэпхышты.

— Пынджыр зэрэIутхы-
жыгъэм тетэу чекхэм, кэнау
кIоцIэхэм ягъэкъэбзэжыын,
чIыгум ижъожыын тыфежъэщ-
тыгъэ. Пынджлэжъ совхозэу
сызхэтыгъэм ХьакIэко Асфар
директорэу зыфашIым, ащ Iоф
дэсшIэнэу хуэгъэ. Фэдэу цыф
дэгъу ыпэкIи, ыужкIи сылу-
кIагъэп, гулгытэшхо иIагъ,
гукIэгъушхо хэлъыгъ.

Илъэс 21-кIэ узэкIэлэбжымэ,
ыныбжыкIэ къытефи Гъу-
чыпсэ пенсием кIуагъэ. Чы-
гум зылэхэр фээщырэ лэжъа-
кIор рэхъатэу щысыныр къы-
ригъэкIуштыгъэп, гъэмэфэ
лъэхъанэу IофшIэнхэр нахь
къызысэхэхъэхэрэм IофышIэ
кIоштыгъэ. Совхозым ипашэ-
хэр къелъэлухуэи хуэгъэ, на-
хьыбэрэм ежъ-ежыырэу дэ-
кIыштыгъ. Пенсием зэкIо
ужым илъэсиплэ ар лэжъагъэ,
ныбжыкIэхэм щысэ афэхуш-
тыгъ, ахэр зылыищэщтыгъэх.

Джарымэ ГъучIыпсэ илъэ-
сыбэрэ зыхэтыгъэ ыкIи зыщы-
лэжъэгъэ совхозэу зэбгыры-
тэкъужыгъэр щыгъушшэу
уахътэ къыхэкIырэн. Пындж-
лэжъ совхозым бэ ащ ишIуа-
гъэу екIыгъэр, ежыыри ащы-
гъушпагъэп. Совхозым ипашэ-
хэм ГъучIыпсэ чэм лъэпкъы-
шIу дэгъу кыратыгъагъ, унэ
ышIы зэхъум, ищыкIэгъэ
псэолъапхъэхэмкIэ IэпыIэгъу
къыфэхуыгъагъэх.

Илъэс 48-рэ механизаторэу
ГъучIыпсэ лэжъагъэ, итехникэ
зы мафи щигъэтыгъэп, ренэу
зэтэгъэпсыхъагъэу ылыгъыгъ.
Нэбгыритф ГъучIыпсэ ыпIугъ,
ылэжыгъ, шъхъэгъусэр щы-
мыIэжы зэхъум, кIалэхэм
ятагъ, янагъ, зыми ригъэхъоп-
сагъэхэп, щыIэныгъэ гъогум
тыришагъэх, джы пхъорэльф-
хэм акIэгъушIу, яхьар елъэгъу.

ГъучIыпсэ Къураным дэ-
гъоу еджэ, дыхуэхэр ешIэх.
Пэнэхэсхэм ефэнд ямыIэжъ
зэхъум, а IэнатIэр ыштэмэ
ашIоигъоу къызэрэщыгъуыхэ-
рэр кыраIуагъ. Егупшысагъ
ГъучIыпсэ, Iофыр зэрэкыныр
ышIэщтыгъ, ау чылэр къы-
ольэлумэ уемыуцуалIэу хуэ-
на?! Джар иежъапIэу къоджэ
ефэнд хуыгагъэ. Илъэс пчъа-
гъэрэ ефэндыгъо IэнатIэр хьа-
лэлэу зэрихъагъ, цыфхэм якын
адиIэтыгъ, зи къызтыригъэ-
нагъэп, фэлъэкIырэр ышIагъ.

Непэ ахэм афэдэ IофшIэнхэр
ГъучIыпсэ фэмыгъэцэкIэ-
жыыхэми, шIушIагъэу иIэр
къоджэдэхэм ащыгъушшэрэн,
цыфхэр кылыэкIох, упчIэ-
жъэгъу ашIы, иуз тырагъэу.

ХЪУШТ Щэбан.

Адыгабзэ зэтэгъашIэ

Изучаем адыгейский язык

(КъызыкIэлъыкIорэр шышхъэлым и 12-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

3

Мэкъэзещэ къызэрыкIохэр

Буквэ къызэрыкIохэр мэкъэзещэ бук-
вэхэу ыкIи мэкъэзэращэ буквэхэу
зэхэушхъафыкIыгъэх. Мэкъэзещэхэр
зэкIэ буквэ къызэрыкIокIэ къэтыгъэх.

Мэкъэзещэ буквэу адыгэ алфавитым
хэтхэр урыс мэкъэзещэ буквэмэ
ятхыкIэкIэ атефэх, якъэлуакIэкIэ апэб-
лагъэх.

Мэкъэзещэу [а]

Макъэу [а]-р къаIо зыхъукIэ, ычIэ-
гъырэ жэпкъыр ешэхыгъэ мэху,
жъым игъогу шыуамбгъоу зэлухыгъэ
мэху, бзэгур мыхъыеу щылъ, ычIэ-
гъырэ цэлым егъэкъугъ.

ма — ма — матэ, ча — ча — чатэ,
та — та — табэ, на — на — нанэ.

- Макъэу [а]-р мы гушыIэмэ ахэтэу
къызэрэпIорэм кIэдэлукI.
1. *Апэрэ классым сис.*
2. *Ащ абанэ хеуты.*
3. *Ащ амал иI.*
- Мы пычыгъохэр зыхэт гушыIэхэр
къэтхых:

а — I, да -..., жа -..., ма -..., на -..., па -..., та -..., ра -..., ца -..., ча...,
Iа- ..., са -...

зуб — цэ
атакъэ — петух
телка — танэ.

- Мы ыпшгъэрэ гушыIэхэр зыхэт гу-
шыIухыгъэхэр къызэхэгъудох. *Ины*
«большой», *дахэ* «красивый»; *суI* «я
имею», *тиI* «мы имеем» зыфиIорэ гу-
шыIэхэри бгъэфедэхэ хъуштых.
- БлэтIупщыгъэ макъэхэр — буквэ-
хэр ахэгъэуцожьхэзэ, мы гушыIэхэр
тетхыкIых.

...пэрэу «впервые», ...нэ «впереди», арм...у «лентяй», б...н... «борьба»,
б...смэ «ситец», бет...къ «пятак», бз...гу «язык», бзэх...бз «граммати-
ка», з...зы «желчный пузырь», зэм...н «время, эпоха», з...дэон «спорить»,
препираться», б...р...ч...т «добрый», бл...нэ «лань».

- Къядж. Макъэу [э] точкищмэ ачы-
пIэкIэ ахэгъэуцохэзэ, атетхыкI.

м... лы «овца»
ч...мы «корова»
ч...ты «курица»
м...лахъо «чабан», кI...лакIэ «юноша».
гъ... маф «лето».

Мэкъэзещэу [ы]

Мы макъэр лъагэу Iэтыгъэу, нахъ зэ-
кIэхбагъэу къаIо, урыс макъэу [ы]-м на-
хъи чыишхъэмкIэ нахъ щылэу гъэп-
сыгъэ мэху:

цы [цы] «шерсть», Цыганов [Цыганов].
Бы «нора», зы «один», лы «мясо», мы «кислица», ны «мать», ты
«отец», хы I «шесть», хы II «море», цы «шерсть», чы «хворост»,
шы I «брат», шы II «лошадь», цы «три», гыны «порох», дыды «шило».

- Мыхэмэ къядж. Мы гушыIэмэ
ашыщхэр хэтэу гушыIухыгъэхэр къы-
зэхэгъудох.
- Къедж. ГушыIэхэр пычыгъо-пы-
чыгъоу гошыхэзэ, тетхыкI, мэкъэзещэу
къыхэфагъэхэм акIэгъэтхъ.
Ыбзэ дахэ, тIаркъо ыкIэ.
Набгъо щешIы тиблыныкIэ,
Ащ икIасэр огу къаихъу,
Сыд а бзыум ычIэр?
ПцIаихъо.

Бэрэтар Хь.

- Къедж. Буквэу э зыхэтхэр шхъа-
фэу, [ы] зыхэтхэр шхъафэу, мэ-
къэзещитIури зыхэтхэр шхъафэу
гушыIэхэр къыхэтхыкIых.

Бгырыпх «поясной ремень», бгыбзэ «проклятие», бжым «кулак», бзы
«самка», блы «семь», блыпэ «понедельник», былым «скот», быны «семья»,
былымыл «говядина», дьтэн «стегать», дэбыбэн «залететь», дэдэн
«вишить», былымыпс «скупой, алчный», бзын «резать, кроить».

Простые гласные звуки

Простые буквы подразделяются на
гласные и согласные буквы. Все глас-
ные звуки переданы простыми буква-
ми.

Гласные буквы адыгейского алфави-
та по написанию совпадают с русски-
ми гласными буквами, по произноше-
нию близки к ним.

Гласная буква [а]

При образовании звука [а] нижняя
челюсть опускается, образуется ши-
рокий проход для воздуха, язык нахо-
дится в неподвижном состоянии.

- Прислушайся к произношению буквы
-звука [а] в этих словах.
1. *Я учусь в первом классе.*
2. *Он делает лунку.*
3. *Он имеет возможность.*
- Напишите слова с этими слогами:

• Составь предложения с вышеприве-
денными словами. Можно использовать
слова *ины* «большой», *дахэ* «краси-
вый», *суI* «я имею», *тиI* «мы имеем».

- Перепиши эти слова, вставляя про-
пущенные звуки-буквы.

Спишите, вставляя звук [э] вместо
многоточий.

Гласный звук [ы]

При образовании краткого гласного
верхнего подъема [ы] язык несколько
отодвинут назад. Этот звук более зад-
ний, чем русский [ы].

- Прочитай слова. Составь предложе-
ния с некоторыми из этих слов.

Ее голос красив, хвост раздвоен,
В нашей заливке делает гнездо,
Любит она небо чистое.
Как зовут эту птицу?
Ласточка.

Беретарь Х.

- Прочитай. Выпиши отдельно слова
со звуком [э], звуком [ы] и с двумя раз-
ными гласными.

- Къедж. ПчъэгъацIэхэр къызэриухырэ
мэкъэзещэм уналэ тедз.

- Прочитай. Обрати внимание на глас-
ный звук, которым кончаются числи-
тельные.

зы один
тIу [тIуы] два
цы три
плIы четыре
тфы пять
хы шесть
блы семь
и [йы] восемь
бгъу [бгъуы] девять
пшIы десять.

Жабзэм ихэгъэхъон — ЖИ
УигушыIэ гъунэ лъыф!

Культура речи — КР
Следи за своим словом!

- Буквэу а-р зыхэтхын фэе чыпIэмэ
ахэгъэуцожь. ГушыIэу щылэ хъугъэмэ
къядж.

М...тэ «корзина»
Ч...тэ «меч»
Т...бэ «сковородка».

Мэкъэзещэу [э]

Гласный звук [э]

Макъэу [э]-р къаIо зыхъукIэ, [а]-р
къаIо зэхъум пкъынэ-лынэхэр зэрэ-
щытыгъэхэм фэдэу щытых, ау жъы-
кIуапIэр нахъ бгъузэ мэху: ычIэгъырэ
жэпкъыр тIэкIу къаIэты, бзэгупэр
Iушхъэ пхъашэм ыльэныкъокIэ тIэкIу
аIэты, ыпэкIэ лъагъэкIуатэ.

Макъэу [э]-р — кIако, бзэгур мылъэ-
гэ-мылъахъчэу Iэтыгъэу къаIо, [а]-м
елъытыгъэмэ, жэр нахъ макIэу зэкIахы,
жыкIуапIэр нахъ бгъуз. Урыс мэкъэ-
зещэу [э]-р пычыгъо зэфэшIыгъэмэ
къазэрашаIорэм пэблагъ адыгэ [э]-р.
Ар адыгэ гушыIэ шпыпкъэмэ якIэхухым
ыкIи агузэгу анахъэу ашагъэфедэ:

бэ — много, жэ — рот, нэ — глаз, пэ — нос, сэ — я,
тэ — мы, фэ — жила, хэ — шесть раз, цэ — зуб, чэ — се-
лезенка, шэ — жир, банэ — борьба, бэджы — паук,
бэдзэр — рынок, бэшэрэб — бутылка, бэрэчэт — добрый.

- ГушыIэу къыкIэлъыкIохэрэр тхых,
макъэхэу [а], [э] зыфиIорэмэ якъэлуакIэ
лъыплъ, чыпIэу зыдэщытхэр гъэунэ-
фых.

баджэ, бадзэ, эпос.

- Къеджэри къэIотэжь

Адыгабзэр сян

Убзэ зыпшIокIодырэм,
Уянэ пшIокIодыгъ.
Ар къызыгурымыIорэм
Ыпсэ аритыгъ.
Сыбзэ сэ ситыгъ,
Сыбзэ сэ сыхъылъэ,
Сыбзэ сизугъ,
Игъэрети схэлъ.
Слъэхэри кIэзыгъэкIырэр
Сэ сиядыгабз.
Псыхъоу мычэкъожьырэр
Сиадыгэ хабз.
Сыбзэ сэ сизышIэ,
Сыбзэ сэ сизушIо,
Сыгу къытырегъао,
Шыблэуи ар мао.
Орэд къырыпIоштымэ,
Гъэтхэ ошхы бзыбз,
Псапэ горэ пшIэщытымэ,
Бзэгуми дизыбз,
Сыбзэ сэ сэгъашIо,
Шъаом есэгъашIэ.
Сыбзэ сэ машIо,
Шульэгъур къыдэшъо.
Шъоум фэд сыбзэ,
Сян адыгабзэр,
Сят адыгабзэр,
Сыда пIомэ тпсэ.

ЖИ

НЭХАЙ Р.

Адыгейский язык — моя мать

Когда ты потеряешь свой язык,
Ты потерял свою мать.
Если ты этого не понимаешь,
Ты отдал чужим свою душу.
Мой язык — мое солнце,
Мой язык — моя ноша,
Мой язык — моя надежда,
Его сила — во мне.
Мой адыгейский язык
Дает мне силу ходить.
Мой адыгейский этикет —
Река неустойчивая.
Мой язык — моя жизнь,
Мой язык — моя радость,
С ним — сердце мое бьется,
Бьется он как гром.
Если петь на нем песню —
Весенний дождь мягкий;
Хочешь делать добро —
Полон рот слова.
Свой язык я лелею,
Сына учу знать его.
Мой язык — огонь,
Любовь с ним танцует.
Мой язык — как мед,
Адыгский язык — это моя мать,
Адыгский язык — это мой отец,
Потому что он — наша душа.

НЕХАЙ Р.

ВETERАНХЭМ ЯОТЧЕТ-ХЭДЗЫН КОНФЕРЕНЦИИЕХЭР

Доклад къэзышыгъэми, конференцием къышчыгушылагъэхэми зэрэхагъэунэфыкыгъэмкIэ, район Советми, пэублэ организациехэми нахьыжхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкIэ IофшIэн дэхэкIае зэшIуахыгъ. Джащ фэдэу, гукъэкIыж мафэхэр хэгъэунэфыкыгъэнхэмкIи алъэкIыштыр ашIагъ. Анахъу анаI зытырагъэтыгъэр нахьыжхэмрэ сабыхэмрэ социальнэу къэухъумэгъэнхэр, ныбжьыкIэхэм пIуныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэныр, яхэгъэгу шIу алъэгъоу къэтэджынхэм иамалхэр зехъэгъэнхэр ары.

Джащ фэдэу, пенсиехэр игъом къаратынхэм, Iзэгъу уцхэр нахъ пыгъэу къалэкIыханхэм, медицинэм ылъэныкъокIэ къызытырагъанэрэ шымыIэу ветеранхэм IэпыIэгъу ятыгъэным, законэу «О ветеранах» зыфиIорэр дэх имыIэу гъэцкIэгъэным, пенсионер шхъэзакъохэм анаI атырагъэтыным, IэпыIэгъу зищыкIэгъэ нахьыжхэр янэплэгъу рамыгъэкIынхэм, нэмыкI Iофыгъохэм алъыIэсыгъэх.

А Iоф пстэуу зэшIуахыгъэхэм азыфагу чIышIэ гъэнэфагъэ шызыубытыгъэкIэ лъытагъэмэ хуштыр ТекIоныгъэр къызыдакыгъэр ильэс 65-рэ зэрэхъугъэм изыфэгъэхъабырын фэгъэхьыгъэ Iофыгъохэу рахъухъагъэхэм ягъэцкIэгъэным ары. МэфэкIышхом ихэгъэунэфыкынкIэ лъэшэу ишIуагъэ къыгъэкIуагъ район ветеран организацием. Гум къинэжъу ар хэгъэунэфыкыгъэным буж итыгъ зэрэрайонэу. МэфэкIым ехъулIэу Адыгэ Республикэм и Президент ыкIи Правительством егъэблагъэу зэхашъагъэм районным ыцIэкIэ ветеранхэр нэбгырэ заулэ хэлъжагъ. Ежъ район администрацием ипашэу Тхьалъэнэ Вячеслави зехищэгъэгъэ егъэблагъэми нэбгырэ 49-рэ къэкIолIэгъагъ. ТекIоныгъэм ия 65-рэ ильэс изыфэгъэхъабырын фэгъэзэгъэгъэ оргкомитетым ыналэ зытыригъэтыгъэр Хэгъэгу зэошхом хэлъжэгъэ тинахьыжхэм, джащ фэдэу, ахэм яныохэу зишхъэгъусэ хэкIодагъэхэм е зэо ужым зидунай зыхъожьыгъэхэм ыкIи тылым шылъжагъэхэм материалнэу ыкIи моральнэу анаI атырагъэтыным Iоф ары. Юбилей ильэсым ехъулIэу районным фронтовикхэу нэбгыри 103-рэ ыкIи тылым шылъжагъэхэу 690-рэ къинэжыгъагъэх. Юбилей медальхэр нэбгырэ 1051-мэ афагъэшгъошагъэх. Зэошхом хэлъжыагъэхэм — сомэ минитф, тылым Iоф шызышIагъэхэм мин зырыз аратыгъ.

ТекIоныгъэм ия 65-рэ ильэс изыфэгъэхъабырынэр зэрэхагъэунэфыкыштыгъэр янэплэгъу рагъэкIыгъэп културэм иучреждениехэм яIофышIэхэми. НыбжьыкIэхэм яхэгъэгу шIу алъэгъоу пIугъэнхэм епхыгъэу районным шызэхашагъэ «День призывников» зыцIэ Iофыгъор. НыбжьыкIэхэр ащ фэгъэхьыгъэ конкурсхэм ахэлъжагъэх. Чылэхэм, селом, къуытырхэм адэт културенэ-просветительнэ учреждениехэм библиотекэхэр ягъусэхэу Хэгъэгу зэошхом тицIыфхэр зэрэхэлъжагъэхэр къызышIаралотыкIырэ зэнэкIокъухэу ащызэхашагъэхэр гъэшIэгъонэу кIуагъэх. Ахэм ветеранхэр ашагъэшIуагъэх, ащальытагъэх. Ветеранхэм зэрифэшъуашэу Iоф адэшIэгъэнымкIэ ишIогъэшхо къегъаIо културэм и Унэу район гупчэм итым епхыгъэ клубэу «Фронтвик ныбджэгъухэр» зыфиIорэм.

Джащ фэдэу, доклад къэзышыгъэм хигъэунэфыкыгъэ районным иветеранхэм ящыIаIэ икIэгъэлъэгъон ярайон гъэзет инэплэгъу ренэу зэритыр. Ветеранхэм афэгъэхьыгъэ къэбарэу ащ къыхиутырэр макIэп.

Докладчикым зэрэхигъэунэфыкыгъэмкIэ, ветеранхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм пае чIышIэ гупчэу зэхашагъэм пэщныгъэ дызэрехъэ А. А. Голословскэм. Ащ ибригадэ IэпыIэгъу афэхуу ветеранхэм яунэхэр, яшагу хъызмэт псэуалъэхэр афэгъэцкIэгъыгъэнхэмкIэ, пхъэу агъэстыштыр афызэпыхыгъэнымкIэ, нэмыкI фэIофашIэхэмкIэ. Гупчэр анахъуу зыфэгъэзагъэр нэжъ-Iужъ шхъхъ-

икъукIэ апымылхэу, Iофтхъабзэу зэхашэхэрэм ветеранхэр зэкIэ ахамыгъэлажъэу мэхъу. Зичэзыу пленумхэр, президиумым изэхэсыгъохэр игъом зэхамышхэу къыхэкIыгъ. Тхъаусыхэ зилэу къаолIэгъэ пстэури агъэрэзагъэх пIон плъэкIышттэп. НэмыкI шыкIагъэхэми ягугъу къашIыгъ.

Конференцием хэлъжагъэхэр едэIугъэх ветеранхэм ярайон Совет иревизионнэ комиссие итхъаматэу Л.Педасенкэм. Ащ ильэситфым къыклоцI финанс Iофыгъохэр зэрэгъэпсыгъагъэхэм фэгъэхьыгъэ отчет къышIыгъ.

Нэужым къэгъушылагъэх конференцием хэлъжэгъэ делегат-

ветеранхэу чэзыум хэуцагъэхэм а транспортыр къаратыгъ. Адэ сьдэуштгэу уадэзекIощта зэошхом хэтыгъэхэу чэзыум хэуцонхэ зымылэкIыгъэхэм?

Ветеранхэм ярайон конференцие район Советым хэтыштхэр, президиумыр ыкIи Адыгэ Республикэм ия 5-рэ ветеран зэфэс иделегатхэр щыхадзыгъэх. Советым зэхэцэн Iофыгъохэм афэгъэхьыгъэ апэрэ зэхэсыгъоу илагъэм район Советым итхъаматэу щыхадзыжыгъ М. Г. Зайцевыр.

Конференцием иIофшIэн хэлъжагъэх ыкIи къышчыгушылагъэх Красногвардейскэ районным иадминистрацие ипашэу В. Тхьалъанэр, АР-м и Президент

НАХЬЫЖЪХЭМ ЯФЭШЪУАШ ШЪХЪЭКIЭФАГЪЭ

Шышхьэлум и 5-м Красногвардейскэ районным иветеран организацие иотчет-хэдзын конференциеу шылагъэм къэкIолIэгъэ делегатхэр ильэситфым къыклоцI Iофэу ашIагъэм тегушылагъэх. Ащ фэгъэхьыгъэ доклад къышIыгъ ветеранхэм ярайон Совет итхъаматэу М. Г. Зайцевым.

закъохэу чылэхэм ашыпсэхуэрэр арых. ЗэкIэмкIи ащ отделении 10-у иIэмэ нэбгырэ 68-рэ къагъэгъунэ. Гупчэм иIофышIэхэм къызытырагъанэ шымыIэу япшъэрылхэр агъэцакIэх, цыIыфхэри къафэразэх.

Ветеран организациер инэплэгъу ригъэкIырэп, ишIогъэшхуи къарегъэкIы район администрацием ипашэу игуадзэу А.Д. Кардовскэм. Джащ фэдэу, къоджэ койхэм яIэшхъэтетхэу Ю. Алкъашэм, А. Пашковым, В.Бородиным, Н. Куфанэм, С. Герасименкэм, А. Шевченкэм, О. Исаенкэм, народнэ депутатхэм ярайон Совет итхъаматэу А. Ершовым яIэпыIэгъу бэрэ къалъэлэсы.

Ауштгэу IофшIэнхэр кIэкIынкIэ язэхэщакIохэр пэублэ организациехэр арых. Докладчикми къэгъушылагъэхэми дахэкIэ ягугъу къашIыгъ, дэгъоуи Iоф ашIагъ пэублэ организациехэм ятхъаматэхэу, Хэгъэгу зэошхом хэлъжагъэхэу П. Лях ыкIи И. Шыкбултырым. Ильэс 15-м ехъоу мы нэбгыритIум агу фэшагъэу ветеранхэм Iоф адашIагъ. Ау аныбжэ зэрэхэкIотагъэри, япсауныгъэ зэрэзшыкIуагъэри къыдалытэхэи, тхъамэтагъор алахыжыгъэу джы ахэр ядэжъ исых. Агъэлъэплэрэ тхъамэтагъэр афаусыгъэу япэублэ организациехэм ахэр къахэнэжыгъэх. А нэбгыритIум язакъоп, ветеран IофыгъохэмкIэ апэ итых пэублэ организациехэм ятхъаматэхэу А. Амелиныр — с. Красногвардейскэр, В. Бирюковыр — с. Белэр, А. Филоненкэр — с. Еленовскэр, Т. Хрулевар — къ. Сидоровыр, В. Морозовыр — МВД-р, Ю. Даурыр — Адэмый, ар нахьыжхэм ярайсовет итхъамат. Джахэм афэдэу ветеран анахъ чанхэм ахалыгъэх С. Мэрэтыкьор, В. Худолеевар, Н. Подскуба, нэмыкIэхэри.

Ветеран организацием иIофшIэн шыкIагъэхэри фэмышхуэхэу пIон плъэкIышттэп. Ветеранхэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъохэм

хэм ашышхэр. Район Советым ыкIи пэублэ организациехэм къадэхъугъэхэм, афызэшIокIыгъэхэм ахэр къащыуцугъэх. Ахэм къауагъ джырэ тилъэхъан шыIаIэр уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр, пенсиехэм макIэу къызэрэхъуагъэм лъыпытгэу уасэхэри къызэралэгхэрэр, коммунальнэ фэIо-фашIэхэм, электричествэм, газым, псым ауасэ зэрэдэкIуаерэр. Ветеранхэм апае тучанхэр зэрэщымыIэжхэми игугъу къашIыгъ. Ильэс зыщыпIл фэдишIэ узэкIэIэбжымэ, ветеранхэм яфэгъэкIотэныгъэхэр тырахыжхэи, ахэм ачIыпIэ япенсиехэм ахыщэ тIэкIу къафыхагъэхуагъ. Федеральнэ законом тегъу фронтовикхэмрэ сэкIатныгъэ зилэхэмрэ нахъ яшIушIагъэх. Ау зыми щымышхэу къагъэнагъэхэр зэо лъэхъаным тылым шылъжагъэхэр арых. Ахэм яфэгъэкIотэныгъэхэм ачIыпIэ сомэ 300 япенсиехэм къафыхагъэхуагъ, ари къэзытIупшырэр республикэм ибюджет. Тыловиэхэм яудостоверениехэм заом иветеранышIэ арытхэгъэми, зи ишIуагъэ къэкIуагъэп. Соцпакетхэр яIэхэп, санаторие путевкэхэр къарапэсыгъэхэп. Тылым шылъжагъэхэм ясоциальнэ-экономикэ фитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэу, ящыIэкIэ-псэукIэ, япсауныгъэ афэсакъынхэу законэу «О ветеранах» зыфиIорэм къышIеломи, ахэр зэкIэ агъэцакIэх пIон плъэкIышттэп. Ветеранхэм Iзэгъу уцхэр къаратынхэу рецентхэр къафатхыхэми, ахэр щымыIэхэу алошъ, къалэкIагъахъэхэрэп. ЕтIан ахэр лъэплэ дэдэх.

Отчет докладым ехылаIагъэу делегатхэу конференцием къышчыгушылагъэхэм ашышых С. Мэрэтыкьор, Е. Спицынар, Ю. Даурыр, И. Лотаревыр, А. Лыунаер, нэмыкIэхэри.

Отчет-хэдзын конференцием цашышIт унашъом тегушыIэхэ зэхъум, делегатхэм ашыш къахилагъэ Хэгъэгу зэошхом хэлъжагъэхэм зэкIэми автомашинэ зэрэфэшъуашэр ыкIи ар унашъом хагъэхъанэу. Районным ис

иупчIэжыгъоу К. Дзыбэр, АР-м иветеран Совет итхъаматэ игуадзэу А. ЦыкIушъэр, Лэбэпэ районным иветеран Совет итхъаматэу В. Скоробогатовыр.

Ятхъаматэ зэблахъугъ

Ветеранхэм я Кошхъэблэ район организацие иIэгъэ конференцием отчет доклад къышIышIыгъ ащ итхъаматэу Бжъэдыгъу Индырыс. Ащ сэкъатхэм ярайон союз итхъаматэ IэнатIэ зэрэдиыхьэр къыдалыты, ветеранхэм ярайон Совет итхъаматэ IэнатIэ Iахыжыгъ. Районным иветеран Совет итхъаматэу конференцием щыхадзыгъ Хъут Ахъмэд.

Конференцием иIофшIэн хэлъжагъэх ыкIи къышчыгушылагъэх Кошхъэблэ районным иадминистрацие ипашэу Тхьаркъохъо Налбый, ветеранхэм я Адыгэ республикэ Совет итхъаматэу Генрих Барташук.

Станицэу Джаджэ ветеранхэм ярайон конференцие щылагъ. Ащ иделегатхэм апащхъэ отчет доклад къышIышIыгъ район ветеран организацием и Совет итхъаматэу В. Г. Луценкэм. Конференцием щыхадзыгъэх ветеранхэм я Совет ыкIи президиумым хэтыштхэр, джащ фэдэу ветеранхэм я Адыгэ республикэ зэфэсэу Iоньгъо мазэм щыIэшттым иделегатхэр. Ветеранхэм я Джэджэ район Совет итхъаматэу икIэрыкIэу хадзыжыгъ В. Г. Луценкэр.

Район конференцием иIофшIэн хэлъжагъэх АР-м иветеран Совет итхъаматэу Г. В. Барташук ыкIи АР-м иветеран Совет пшъэдэкIыж зыхьырэ исекретарэу Т. М. Козловар.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.
АР-м иветеранхэм я Совет ипресс-секретарь.

«Адыгэ макъэм» сиIэтыгъ

Ильэс 80 мэкъуогъум и 16-м сыныбжыкIэ сыхъугъ. Тикъоджэ кIалэу Зэрамыку Казбек тилъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» сыкыригъэхъагъ, дахэу сфиуагъэр бэ. ТикъуаджэкIэ макъэ зэзгъэIугъэхэр садэжъ къаIохи, ахэми дахэу къысфалуагъэр гъунэнчъ. Сшынахыжъэу ильэс 82-рэ зыныбжыри, сшынахыкIэу ильэс 75-рэ хуштыри къысфэгущуагъэх. ЗэкIэ ахэр лъэшэу сугуапэ хъугъэ.

Ау сэ анахъ къыхэзгъэщы сшIоигъор тиреспубликэ имуфтиеу Емыж Нурбый телефонкIэ къызэрэсфытеуагъэр ары. Гъэзетэу сыкызэрэагъэхъагъэр ыпашхъэ зэрилыр къыIуи, ар къысфэгущуагъ, дахэу къысфалуагъэр Тхъэм къыздегъэхъу. Нурбый Аскъэлэе гурыт еджапIэм Iоф шысшIэ зэхъум 1963-рэ ильэсым я 10-рэ классым щезгъэджагъ. Джы ар бэмэ зэлыашIэрэ цыфхэу республикэм исхэм ащыш, иIэнатIэ дэгъоу зэригъэцакIэрэми сышыгуау. Тичылэ къаIоу хъугъэ, зэлукIэу тшIыхэрэм зэп зэрэхэлъжагъэр, бзылфыгъэ чанхэу диныр зылъжхэу тикъуаджэ дэхэри ешIэх, ахэм къаIэупчIэ. Ащ зыцIэ къыриуагъэхэм ашышых Нэхэе Муслымэт, Нэхэе МыIуминат, нэмыкIэхэри. Тхъаегъэпсэу Нурбый, ыгу къабзэу диныр елэжышъ, игушыIэмэ сэркIэ осэшхо яI.

ХъутIыжэ Аслъанбый тиунэкъош, ильэсыбэ хъугъэу Мыекъуапэ щэпсэу, фирмэу «Адыгэпромстрой» ипаш. Лъэшэу игуапэу ари телефоннымкIэ къысфытеуи къысфэгущуагъ. А мэфэ дэдэм Гусэрыкъо Теуцожьи къытеуагъ гъэзетым сыкызэрэагъэхъагъэм лъэшэу ыгъэрэзагъэу, ари къысфэгущуагъ, гушыIэ дэхэби къысфалуагъ, нэбгыритIум институтыр къызэдэтыухыгъ, Iоф зэдэтиIагъ. Ныбджэгъу лъапIэу сиIэхэм ари ащыш.

Меркицэ лъэкъуацIэ иIэу Зэрамыку Казбек сымэджэщым къыдычIэлъыгъэр къыфытеош, телефоннымкIэ кэупчIы Къэбыхъаблэ щыш НэпшIэкъуй Заур, Мамхыгъэ шапIугъэ Лэхъусэжэ Хьаджэрэтбый, Нэхэе Рэмэзанэу «Адыгэ макъэм» исобкор ХъутIыжэ Арамбый гъэзетымкIэ фэгущIонхэу зышIыгъэм. Ахэм азыфагу бэшIагъэу ныбджэгъуныгъэ зэрилыр Казбек фелуатэ.

Анахъ сызгъэгущуагъэхэм ашыш ти Теуцожь район гъэсэныгъэмкIэ и ГъэIорышIапIэ ипашэу Ерэджыбкъо Адам Щытхъу тхылыгъэу къысипэсыгъэр. Джащ фэдэу, тичылэ псэупIэ иадминистрацие ипашэу Уджыхъу Алыи, тикъоджэ гурыт еджапIэ идиректорэу КIыкI Юсыфи, БлэнэгъэпцIэ Екьутэки, сиблэгъэхэ Блэгъожьхэми, Гъонэжыкъо Хьазрэтэу КъурIаным къыхъыгъэ Iаягъэхэр дышпэпсыкIэ зэрытхэгъэхэ сурэтышхоу дэпкъым пыслъагъэр къысэзытыгъэми лъэшэу сагъэрэзагъ.

Ильэс 80 сызэрэхъугъэм фэшI зыгу шIу къысфилъэу къысфэгущIогъэ пстэуми гъунэнчъу сызэрафэразэр гъэзетэу «Адыгэ макъэмкIэ» яIо сшIоигъу.

ХЪУТИЖЪ Арамбый.
Джэджэхабл.

«АЩЭМЭЗЫМ» ФЕСТИВАЛЬХЭМ ЗАФЕГЪЭХЪАЗЫРЫ

Тэхьутэмыкье районим культурэмкIэ и Унэ илээпкь ансамблэу «Ащэмэзым» Адыгэ Республикэм, Краснодар крайм ащыкIорэ фестивальхэм, пчыхьэзэхъэхэм ахэлажъэ. Адыгэ ордэхэр артистхэм кьалох, лъэпкь шэн-хабзэхэр кьэухьумэгъэнхэр япшъэрылъ лъапIэу алытэ.

Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэу, композиторэу КIыргъ Юрэ ыусыгъэ ордэхэр «Ащэмэзым» ипрограммэ хэтых. Лъэпкь искусствэр цыфIмэ алыгъэIэсыгъэным фэшI ансамблэм хэтхэм фольклорым зыфагъазэ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэу ШъэуапцIэкъо Асыет ижырэ адыгэ ордэхэр мэкъэ Iэ-тыгъэкIэ кьелох. «Гощэгъэгъым

игъыбзэ» кызыхидзэкIэ, гур зы-фишъэу уедэлъ, уегъэгущо.

КIыкI Аскэр джырэ лъэхъан аусыгъэ ордэхэри ирепертуар хигъэхъагъэх. Бэрэтэрэ Хьамидэрэ КIыргъ Юрэрэ яорэдэу «Бжыхьэ шIульэгъур» А. КIыкIым кы-Ионыр икIас. Тишэн-хабзэхэм, сэмэркъэум афэгъэхьыгъэ ордэхэри мэкъэ дахэкIэ кыхедзэх.

Мэхъош Руслъанрэ КIыргъ Юрэрэ зэдаусыгъэ ордэхэр тхыл-

хэм адэтых, гурыт еджапIэхэм кьашалох.

Бжыхьэм тиреспубликэ щы-кIощт фестивалъмэ «Ащэмэзым» зафегъэхъазыры. Зэхэцэн Иофмэ

ШъэуапцIэкъо Адами, КIыргъ Юри, нэмыкIхэри апылтых.

Сурэтым итыр: **лъэпкь ансамблэу «Ащэмэзым» хэтмэ ащышхэр.**

ФУТБОЛ. ЯТIОНЭРЭ КУПЫР

ДемышIагъэми, текIуагъэу тэлъытэ

Урысыем футболымкIэ изэнэкъокъухэу ятIонэрэ купым щыкIохэрэм ахэлэжъэрэ командэмэ зичэзыу ешIэгъухэр шышхьэлум и 13-м ялагъэх. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» Батайскэ ифутболистмэ адешIэнэу щытыгъ.

ЯтIонэрэ кьекIокIыгъор заублэм, Батайскэ икомандэ зэнэкъокъумэ мыгъэ зэрахэкIыжырэ кыIопщыгъ. Командэр апэрэ кьекIокIыгъом зэрешIагъэм фэшI ятIонэрэ купым кыыхэнагъэкIэ макIощ, зэкIэ зэлукIэгъухэр 0:3-кIэ шIуахыгъэхэу фалъыгъэштых. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» «Батайскэ» 3:0-у текIуагъэу зэхэщакIомэ агъэунэфыгъ.

Купэу «Кыбылэм» хэт командэхэр зэрешIагъэхэр: «Астрахань» — «Ангуст» — 1:0, еплъыгъэр 2000, «Автодор» — «Дагдизель» — 1:1, еплъыгъэр 1300-рэ, «МИТОС» — «Энергия» — 1:1,

еплъыгъэр 1100-рэ, «Черноморец» — «Динамо» — 0:0, еплъыгъэр 3000, «Кавказтрансгаз» — «Таганрог» — 3:1, еплъыгъэр 1000, «Торпедо» — СКА — 2:1, еплъыгъэр 2500-рэ, «Краснодар-2000» — «Беслан» — 2:0, еплъыгъэр 150-рэ.

ЧыпIэу зыдэщытхэр

Шышхьэлум и 15-м ехьулIэу командэхэр чыпIэу зыдэщытхэмрэ очко пчыагъэу ялэмрэ:

1. «Черноморец» — 49
2. «Торпедо» — 43
3. «Мэщыкьу» — 35
4. «Астрахань» — 35
5. «Кавказтрансгаз» — 30
6. «Энергия» — 29
7. «Зэкъошныгъ» — 28
8. «Краснодар-2000» — 26
9. «Беслан» — 26
10. «МИТОС» — 23

11. «Дагдизель» — 22
12. СКА — 18
13. «Ангуст» — 17
14. «Динамо» — 17
15. «Таганрог» — 16
16. «Батайск» — 15
17. «Автодор» — 13.

Апэ итхэр

Къэлапчъэм Iэгуаор анахьыбэрэ дэзыдагъэхэр зэтэгъаппшэх.

1. П. Сафронов — «Мэщыкьу» — 16
2. Дж. Къэрэлъэш — «Черноморец» — 10
3. С. Гриненко — «Астрахань» — 9
4. Р. Смольский — «МИТОС» — 9
5. Р. Узден — «Зэкъошныгъ» — 8
6. А. Бураев — «Автодор» — 8
7. Б. Калаев — «Беслан» — 8
8. Д. Шэуджэн — «Кавказтрансгаз» — 7.

«Зэкъошныгъэм» кыкIэлъыкIощт ешIэгъур Назрань шышхьэлум и 19-м щыриIощт.

СПОРТ ЗЭНЭКЪОКЪУХЭР

Якьулайныгъэ хагъахьо, япсауныгъэ агъэпытэ

Физкультурникым и Мафэ фэгъэхьыгъэ спорт зэнэкъокъухэр Адыгэ Республикэм щыкIуагъэх. Дунэе рекордхэр агъэуцунхэм яшъыпкьэу пымылгыгъэхэми, зэлукIэгъухэр гъэшIэгъонэу зэхэщакъэх.

Гандбол

«Адыиф» — «Адыиф-2»

Тигандбол командэхэм ныбджэгъу ешIэгъу здырялагъ. Пчыагъэр 26:24-у «Адыифым» текIоныгъэр кыдихыгъ. Тренер шъхьалэу Александр Реввэ кызыэрэтиуагъэу, илъэсыкIэ ешIэгъум тиспортсменкэмэ зыфагъэхъазырыным фэшI ныбджэгъу зэлукIэгъум мэхъанэ ин илагъ. Командэ шъхьалэм аштэштхэр кыыхахынэмкIэ джыри ныбджэгъу ешIэгъухэр ялэштых.

Мыекъопэ «Адыифыр» непэ Краснодар щыIукIэшт чыпIэ командэу «Кубань».

Футбол

«Спорттурыр» анахь лъэш

Мыекъуапэ иадминистрацияе спортымкIэ икомитет футбол цыкIумкIэ зехищэгъэ зэнэкъокъухэр республикэ стадионим щыкIуа-

гъэх. ЕшIэгъумэ ахэлэжыагъэх дунаим самбэмкIэ ичемпионэу Абрам Агамирян, мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьалэу ЗекIогъу Муратэ, шIэныгъэлэжъэу Къоджэ-шъэ Мэджыдэ, Урысыем изаслуженнэ тренерэ Хьот Юныс, физкультурэм пыщагъэх Шъхьашэкъо Бислъанэ, Лъэцэр Адамэ, Гъунэжыкьэ Игорь, Михаил Дорониныр, нэмыкIхэри.

Яцэнэрэ чыпIэр «Лавинэм» кыдихыгъ. Финалым «Спорттурыр» «Дизайн-2»-мрэ щызэлукIагъэх. Пчыагъэр 2:0-у «Спорттурым» ыхьызэ, «Дизайн-2»-м тIогъогогъо къэлапчъэм Iэгуаор дидзи, ешIэгъур нахь гъэшIэгъон хьугъэ. Ащ ыуж Шъхьашэкъо Бислъанэ

Лъэцэр Адамрэ «Дизайн-2»-м икъэлапчъэ зэрызэ Iэгуаор зыдадзэм, текIоныгъэр зыхьыштыр къэпшIэнэу щытыгъ. Пчыагъэр 5:2-у «Спорттурым» ыхьыгъ.

Мыекъуапэ иадминистрацияе ипашъэу Михаил Черниченкэмрэ къалэм испорткомитет ипашъэу Сергей Двойниковымрэ хагъэунэфыкIырэ чыпIэхэр кыдэзыхыгъэ командэмэ афэгъушIуагъэх, шIухьафтынхэр афашыгъэх.

Баскетбол

КIэлэцIыкIумэ ашIогъэшIэгъон

Мыекъуапэ икIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэу N 2-м кIалэхэмрэ пшъашгъэхэмрэ баскетбол щешIагъэх. Тренерхэу Сергей Золотцевымрэ Евгений Крбашанрэ зэралгытэрэмкIэ, гъэмэфэ зыгъэлсэфыгъо уахьтэр ныбжыкIэмэ гъэшIэгъонэу агъэкIоным фэшI ащ фэдэ зэлукIэгъухэр ящыкIагъэх.

ВолейболымкIэ, атлетикэ псынIэмкIэ, шахматхэмкIэ, нэмыкIхэмкIэ спорт зэнэкъокъухэр тиреспубликэ щызэхэщакъэх. ЗекIохэм ныбжыкIэхэр ахэлэжыагъэх. Тикъушхьэ лъагъэхэр, псыхьэ чьэрхэр зэрагъэлэгъугъэх. Якъулайныгъэ зэралсыхьэрэм дакIоу, физкультурникмэ япсауныгъэ агъэпытэ.

Сурэтым итыр: «Спорттурыр» «Дизайн-2»-мрэ зедешIэх. Шъхьашэкъо Бислъан ухьумапIор кызыэринэкIыным фэбанэ.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкь ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкьэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыж зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутым ИофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпIэ гъэларышланI, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу кьахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэ-кIыж ахьы. Къатхэрэмрэ гъэзетым щылажъэхэрэмрэ яеплкъыкIэ зэтемыфэн ылъэ-кIышт. Гъэзет-еджэхэм кыитфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм алэкIэдгъэхъажыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскр, 268

Пчыагъэр 4651
Индексхэр 52161 52162
Зак. 2351

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00